

Η Φ Α Ρ Ι Σ

Έκδίδεται από τὸ Σύλλογο Ἀποφοίτων Σχολείων Φάριδος

Γραφεῖα : Ζωοδόχου Πηγῆς 3, Ἀθήναι — Τηλ. 36 02 130

Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ:

Γεώργιος Θ. Καλκάνης, Θεόδωρος Σ. Κατσουλάκος, Παναγιώτης Η. Κομνηνός

Ἵπεύθυνος ὕλης:

Θεόδωρος Σ. Κατσουλάκος, Γρηγορίου Κυδωνιῶν 12, Κ. Πατήσια

ΣΥΝΔΡΟΜΗ :

Ἐσωτερικοῦ ἐτήσια Δραχμὲς 100

Ἐξωτερικοῦ ἐτήσια . . Δολλάρια Η.Π.Α. 10

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Τὰ καταφύγια τοῦ Δήμου Φάριδος	Θ. Σ. Κατσουλάκου	Σελ.	1
Χαιρετισμὸς	Ι. Γ. Ταϊφάκου	»	6
Κουμουστά	Π. Χ. Στούμπου	»	6
Πῶς εἶδε τὴν περιοχή μας ὁ Ludwig Ross	Χ. Α. Προκοπίδη	»	7
Εὐάγγελος Παπαδάκος	Π. Ματθαίου	»	10
Ὁ δρόμος τῆς Κουμουστάς	Δ. Δικαιάκου	»	12
Ἀπὸ τὴ ζωὴ τῆς ἀγορᾶς	Ρασίνα	»	15
Καημοὶ τῆς ξενιτιάς	Μετανάστη	»	16
Σκέψεις - Σχόλια - Γεγονότα	Π. Η. Κομνηνοῦ	»	17
Ἐξετάσεις στὰ μαθηματικά	Συντάξεως	»	20

Η Φ Α Ρ Ι Σ

ΤΕΤΡΑΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΦΑΡΙΔΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄ — ΤΕΥΧΟΣ 1ο — ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ 1979

Τά καταφύγια του Δήμου Φάριδος καί ἡ σημασία τους στόν Α΄ Βενετοτουρκικό πόλεμο (1463 — 1479)

Οἱ Τούρκοι, μετὰ τὴν ἐπικράτησή τους καί στόν ἑλλαδικό χῶρο, ἐπέβαλαν καθεστῶς ἀνασφάλειας, τρόμου καί ταπεινώσεων. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ὅσοι ἀπὸ τοὺς κατοίκους δὲν πρόφτασαν νὰ διαφύγουν στὴ χριστιανικὴ Εὐρώπη μετακινήθηκαν στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας ζητώντας ἀσφάλεια στοὺς ὄγκους τῶν ὄρσοειρῶν.

Στὴ Λακεδαίμονα πρὶν, ἀλλὰ καί μετὰ τὴν πτώση τοῦ Δεσποτάτου τοῦ Μυστρᾶ (1460), ὁ Ταῦγετος θ' ἀποτελεσε ἀσφαλὲς καταφύγιο, ὅπου θὰ παρατηρηθεῖ συσσώρευση πληθυσμῶν.¹ Ἐξάλλου ἄσυλο θὰ προσφέρει μὲ τὴν ὄρεινὴ τῆς διάρθρωση καί ἡ Μάνη,² ἡ ὁποία, μετὰ ἀπὸ λίγο, θὰ πρωταγωνιστήσῃ στίς ἀντιτουρκικὲς ἐνέργειες τῶν ὑποδούλων. Ἀλλὰ καί πρὶν ἀπὸ τὴν τελικὴ ὑποταγὴ ἤδη βόρειοι Ἕλληνες, γιὰ ν' ἀποφύγουν τὴν τουρκικὴ μανία, ἐγκαταστάθηκαν στὰ σύνορα Λακεδαίμονος - Κυνουρίας.³

Ἡ συγκέντρωση ὅμως τόσο πληθυσμοῦ, δυσανάλογου πρὸς τὴν παραγωγικὴ δυνατότητα τοῦ χῶρου, θὰ δημιουργήσῃ ἐκρηκτικὸ δημογραφικὸ πρόβλημα. «Οἱ χωρικοὶ» γράφει ταξιδιώτης τῶν χρόνων ἐκείνων «δὲν εἶχαν τίποτε μέσα στὰ σπίτια τους οὔτε κρεβάτια οὔτε ἐπιπλα καί κοιμοῦνταν στὴ γῆ σὰν τὰ ζῶα».⁴ Φτωχοὶ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ, ἀρχοντικὲς οἰκογένειες τοῦ Μυστρᾶ καί τῶν γύρω περιοχῶν τῆς Λακεδαίμονος καί τῆς Μεσσηνίας⁵, ἐξελληνισμένοι ἀπόγονοι τῶν φλωρεντινῶν De Medicis⁶ καί Ἀλβανοὶ ἔποικοι τῆς Πιλοπονήσου⁷ θὰ συνταυτίσουν τὴν τύχη τους κάτω ἀπὸ συνθήκες ἐξαθλιώσεως καί ἀπὸ κοινοῦ θὰ καλλιεργήσουν τὴν προσδοκία τοῦ λυτρωμοῦ.

1. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἀθήναι 1974, τ. Ι, σ. 73.

2. Δ. Β. Βαγιακάκου, Βυζαντινὰ ὀνόματα καί ἐπώνυμα ἐκ Μάνης, Πελοποννησιακὰ 3-4 (1958-1959) 189.

3. Φ. Ι. Κουκουλέ, Οἶνοντιακά, Χανιά 1908, σ. 50-51.

4. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἐνθ' ἄν. σ. 73.

5. Στ. Σκοπετέα, Ἐγγραφα ἐκ Δ. Μάνης τῶν ἐτῶν 1547-1830. ΕΑΙΕΑ 3 (1950) 4.

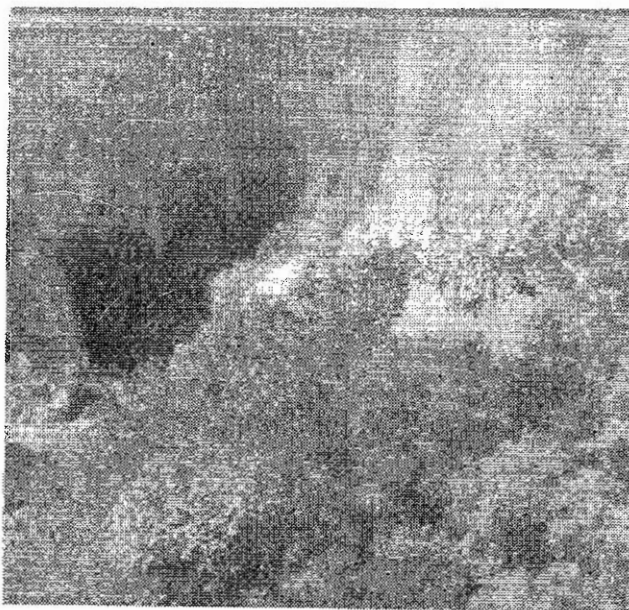
6. Ἀπ. Βακαλόπουλου, Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, Θεσσαλονίκη 1974, τ. Α, σ. 348.

7. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἐνθ' ἄν. σ. 73.

Ἄμεσως καὶ μὲ ἐνθάρρυνση - ὄχι ἀνιδιοτελή - τῶν Βενετῶν, ποὺ ἐνδιαφέρονταν γιὰ τὴν ἄμυνα τῆς ΝΔ Πελοποννήσου, ἐπίασαν τὰ περάσματα τῶν ἀνατολικῶν ὑπωρειῶν τοῦ Ταυγέτου κι ὀχυρώθηκαν πρόσκαιρα. Σ' αὐτὰ τὰ φυσικὰ ὀχυρὰ βρέθηκαν καὶ οἱ κάτοικοι τοῦ Μυστρά⁸, ποὺ ἐπικράτησε νὰ λέγονται καταφύγια. Μ' αὐτὴ τὴν ὀνομασία τὰ ξέρουν κι οἱ Βενετοί, ὅπως φαίνεται ἀπὸ ἀναφορὲς στὴ διάρκεια τοῦ Α' Βενετοτουρκικοῦ πολέμου (1463 - 1479)⁹.

Ἡ λ. καταφύγιον (ὑποκ. τοῦ καταφυγή) εἶναι περισσότερο βυζαντινὴ (καταφύγιον)¹⁰ καὶ σημαίνει ὅ,τι καὶ σήμερα, δηλ. τόπο καταφυγῆς, ὑποχωρήσεως, στὸν ὁποῖο καταφεύγει κάποιος, γιὰ ν' ἀποφύγει ἐπικείμενο κίνδυνο. Ὡς καταφύγια σήμερα εἶναι γνωστὰ ἀπότομα φαράγγια καὶ σπηλιές¹¹, ποὺ λόγω ἰδιομορφίας καὶ ὀχυρώσεως, προσφέρονται γιὰ ἄμυνα. Τέτοια καταφύγια εἶναι συνηθισμένα τοπωνύμια στὴ Μάνη¹² καὶ σ' ὅλο τὸ μῆκος τῆς ὀροσειρᾶς τοῦ Ταυγέτου, ἀλλὰ καὶ στὸν ὑπόλοιπο ἑλλαδικὸ χῶρο.

Τὸ πιὸ γνωστὸ καταφύγι τῆς Λακεδαίμονος εἶναι τοῦ Ξηροκαμπιοῦ¹³, στὴ χαράδρα τοῦ Ἀνακάλου¹⁴, στὸ δρόμο πρὸς τὴν Κουμουστά, χωριὸ μεγάλης στρατιωτικῆς

Τὸ καταφύγι τοῦ Ἀνακάλου

σημασίας στὰ χρόνια τοῦ Βενετοτουρκικοῦ πολέμου¹⁵. Σήμερα ἀπὸ τὸ καταφύγι - καταφύγγι τὸ λένε ἀκόμη οἱ κάτοικοι—¹⁶ σώζεται ἕνα μικρὸ τμήμα ἀπὸ τὸ τεῖχος ποὺ περιέβαλλε τὸ κοίλωμα τοῦ βράχου. Γκρεμίστηκε πρὶν εἴκοσι χρόνια περίπου, ἀφοῦ

8. Ἀπ. Βακαλόπουλου, ἐνθ' ἄν. τ. Γ., σ. 33.

9. Κ. Ν. Σάθα, Documents inédits relatifs à l'histoire de la Grèce. Paris 1855, τ. IV, σ. 52.

10. Liddel-Scott, Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, βλ. λέξη.

11. Στ. Σκοπετέα, ἐνθ' ἄν. σ. 111.

12. Στ. Σκοπετέα, ἐνθ' ἄν. σ. 111.

13. Θ. Σ. Κατσουλάκου, Μεσαιωνικὰ τοπωνύμια Λακεδαίμονος, Ἀργοναύτης 2(1976)63

14. Γ. Θ. Καλκάνη, Σκέψεις, Τὸ Ξηροκάμπι 10 (1971) 1.

15. Κ. Ν. Σάθα, ἐνθ' ἄν. σ. 52.

16. Γερ. Καψάλη, Ὁ Ταυγετός. Ἀθήνα 1948, σ. 63.

είχε προηγουμένως καταστεί έτοιμόρροπο από τὰ πυρὰ τῶν γερμανῶν κατακτητῶν. Ἐκὼς σήμερα ἀπὸ τὸ σωρὸ τῶν εἰρειῶν καὶ τὶς ἀγριοσυκιές, ποὺ συνέπραξαν μὲ τὸ χρόνο στὸ καταστρεπτικὸ τοῦ ἔργου, μπορεῖ κανένας νὰ διακρίνει τὴν ἐσωτερικὴ του διάταξη, δυὸ μικρὰ ἀνισόπεδα διαμερίσματα, ἴχνη φωτιᾶς καί, ὡς συνήθως, ὀνόματα τολμηρῶν νεοελλήνων σκαλισμένα στὸ βράχο!

Ἡ μαρτυρία ὅτι ὑπῆρχε σ' αὐτὸ μικρὸς ναὸς ἀφιερωμένος στὴν Ἁγία - Μαρίνα¹⁷ δὲν ἐπαληθεύθηκε ἀπὸ τὶς μαρτυρίες τῶν παλαιότερων οὔτε ὅτι χρησίμευσε ὡς τόπος καταφυγῆς τῶν Ἑλλήνων στὴ διάρκεια τῆς Ἐπαναστάσεως¹⁸, γιὰ τὴν τέτοιον λόγον δὲ συνέτρεξε.

Χτισμένο σὲ δεσπόζουσα θέση προσέφερε ὄλα τὰ πλεονεκτήματα ἀμυντικῆς θέσεως, φυσικὰ ὀχυρωμένης, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸν παράγοντα παρατήρηση, ποὺ ἐξασφάλιζαν οἱ δύο βουνοκορφές τῆς χαράδρας Καστράκι καὶ Κουτούπι. Ἰδιαίτερα τὸ πρῶτο τυκωνύμιον, πάνω ἀπ' τὸ Καταφύγι, μὲ ὑπολείμματα τείχους δημιουργεῖ τὴν ἐντύπωση συνάφειας. Ἐντόπιοι ἄλλωστε ἰσχυρίζονται ὅτι καὶ στὸ Κουτούπι διαπιστώνονται ἴχνη κτίσματος. Ὁ ἔλεγχος λοιπὸν τῆς διαβάσεως καὶ τῶν δύο ἄλλων βοηθητικῶν ἀτραπῶν ἦταν ἐξασφαλισμένος.

Ἡ σχέση τοῦ ἐρειπωμένου οἰκισμοῦ, ποὺ βρίσκεται σὲ μικρὴ ἀπόσταση γύρω ἀπὸ τὴ Σωτηρίτσα, μὲ τὸ καταφύγι πρέπει νὰ εἶναι στενὴ, διότι εἶναι γνωστὸ ὅτι οἱ κάτοικοι, κατατρεγμένοι, δὲν τόλμησαν στὰ μεταγενέστερα χρόνια νὰ κατέβουν στὰ πεδινὰ καὶ μετέτρεψαν τὰ καταφύγια σὲ οἰκισμοὺς¹⁹, ποὺ πολλοὶ διατηρήθηκαν ὡς τὴν ἐποχὴ μας.

Φαίνεται ὅτι ἡ σημασία τοῦ στενοῦ, ποὺ ἄμεσα προστάτευε τὴν Κουμουστά²⁰, ἦταν ἀποφασιστικὴ γιὰ τὴν ἀποτελεσματικὴ ἄμυνα τοῦ ὀρεινοῦ ὄγκου τοῦ Ταυγέτου καὶ τὴν ἀσφάλεια κατ' ἐπέκταση τῆς Μάνης. Ἡ Κουμουστά, ποὺ παρουσιάζει καὶ ἀρχαιολογικὸ ἐνδιαφέρον²¹, συνοικίστηκε, κυρίως, ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ Μυστρά²² καὶ τῆς γύρω περιοχῆς, ἣ δὲ ἀκμὴ τῆς συνέπεσε μὲ τοὺς πρώτους αἰῶνες τῆς Τουρκοκρατίας²³.

Ἰδιαίτερα ἡ Κουμουστά τὸ 1465 ἀπετέλεσε ὄριο ἀνάμεσα στὰ βενετοκρατούμενα καὶ τουρκοκρατούμενα ἐδάφη²⁴. Γιὰ ἓνα διάστημα μάλιστα οἱ πληροφορίες τῶν Βενετῶν γιὰ τὴν τύχη τῆς εἶναι ἀντιφατικὲς καὶ γιὰ τοῦτο ἀνησυχοῦν²⁵. Εἶχε διαδοθεῖ ὅτι τὸ χωριὸ εἶχε καταληφθεῖ ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα οἱ κάτοικοι, ἀντιμετωπίζοντας ὀξὺ ἐπισιτιστικὸ πρόβλημα, εἶχαν κάνει ἀνακωχὴ, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ καλλιεργήσουν τὰ χτήματά τους. Τελικὰ ἡ διαφορὰ διευθετήθηκε²⁶ χάρι στὸν

17. Π. Κομνηνοῦ, Λακωνικά. Ἀθήναι 1896, σ. 39. Γερ. Καψάλη ἐνθ' ἄν. σ. 63.

18. Π. Κομνηνοῦ, ἐνθ' ἄν. σ. 39.

19. Ἀ. Βακαλόπουλου ἐνθ' ἄν. τ. Γ., σ. 34.

20. Θ. Κατσουλάκου ἐνθ' ἄν. σσ. 64 - 65.

21. Η. Α. Οτμερόδ, Bardounia and north - Eastern Maina, ABSA 16 (1909) 67.

22. Π. Χ. Δούκα, Ἡ Σπάρτη διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Νέα Ἰόρκη 1922, σ. 573.

23. Buchon, Nouvelles recherches historiques sur la principauté française de Morée et sur hautes baronnies. Paris 1843, τ. 1, σ. 285. Ἐδῶ φέρεται ὡς «grande villaggio».

24. Κ. Ν. Σάθα ἐνθ' ἄν. σ. 52.

25. Ἀντ. Μομφεράτου, Σιγισμούνδος Πανδόλφος Μαλατέστιας. Πόλεμος Ἐνετῶν καὶ Τούρκων ἐν Πελοποννήσῳ κατὰ τὰ ἔτη 1463 - 1466. Ἀθήναι 1914, σ. 42.

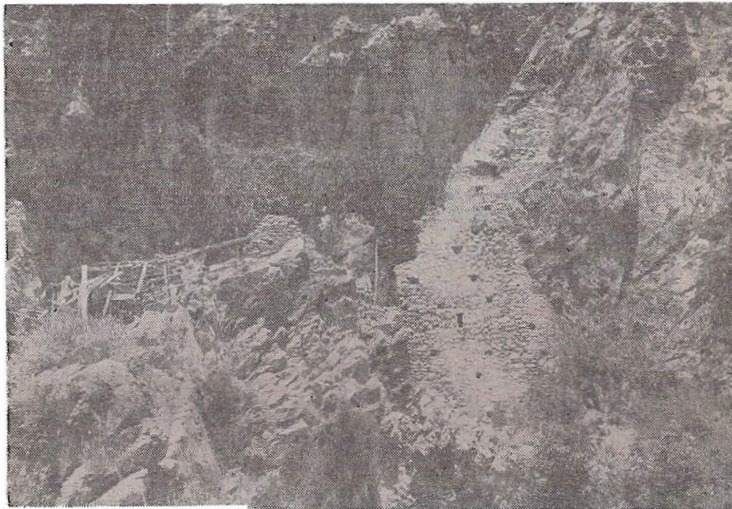
26. Κ. Ν. Σάθα ἐνθ' ἄν. 52.

27. Στρατιῶτες, στρατολογημένοι ἀπὸ συγγενικοῦς, συνήθως, οἴκους, ἐμπειροπόλεμοι, ἀλλ' ἀπειθάρχητοι δροῦσαν σὲ ὀμάδες τῶν 25 - 50 ἰπέων.

όπλαρχηγό Κόντε Κομνηνό και τούς στρατιώτες του (stradioti)²⁷ και δὲ χρειάστηκε νὰ πραγματοποιηθεῖ ἡ ἐντολὴ ποὺ δόθηκε στοὺς βενετοὺς Othiano και Schiano νὰ καταστρέψουν τὴν Κουμουστά²⁸.

Γιὰ τὸν πρίγκιπα Κομνηνό νεώτεροι ἱστορικοὶ δέχονται,²⁹ καὶ σ' αὐτὸ συμφωνοῦν οἱ βενετσιάνικες μαρτυρίες,³⁰ ὅτι πρόκειται γιὰ τὸν πρῶν ἄρχοντα τῆς Λήμνου, γνωστὸ καὶ ὡς Γεώργιο Παλαιολόγο, ἀπ' τοὺς σπουδαιότερους πάντως ἀρχηγούς τῶν stradioti, τὸν ὁποῖο οἱ Βενετοί, κι ὅταν ἀδιαφοροῦσαν γιὰ τὴν τύχη τῶν ἐλληνικῶν πληθυσμῶν, ποὺ ζητοῦσαν σωτηρία στὰ καταφύγια³¹, τιμοῦσαν μὲ δῶρα³². Ἡ ἀνειλικρίνειά τους τοὺς ἀδῆ ὅμως κίνησε τὴν ἀγανάκτηση τῶν κατοίκων, ὅπως τῆς Ἄρνας, ποὺ ἔφτασε ὡς τὶς στασιαστικὲς ἐνέργειες, γεγονὸς γιὰ τὸ ὁποῖο ἐνδιαφέρθηκαν ἀμέσως οἱ Βενετοί.³³

Δὺ ἀκόμη καταφύγια παρεῖχαν προστασία στοὺς κατοίκους τῆς Κουμουστᾶς. Τὸ ἓνα μέσα στὸ χωριό, στὴ βάση ἀπόκρημνου βουνοῦ, στὸ ὁποῖο μποροῦσαν μερικοὶ νὰ

Τὸ καταφύγι τῆς Κουμουστᾶς

καταφύγουν σὲ περίπτωση αἰφνιδιαστικῆς ἐπιδρομῆς. Σώζεται, ὅπως διακρίνει κανεὶς στὴ φωτογραφία, ἓνα μέρος ἀπὸ τὸ προστατευτικὸ τεῖχος, ἀρκετὸ ὅμως γιὰ νὰ διαπιστωθοῦν οἱ διαστάσεις του.

Τὸ δεῦτερο καταφύγι, διατηρημένο σὲ καλύτερη κατάσταση, γνωστὸ ὡς σπηλιὰ τοῦ Γιατράκου³⁴ εἶναι χτισμένο σὲ ἀρκετὸ ὕψος στὴν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ ποὺ κατεβαίνει ἀπ' τὸν Ταῦγετο, τῆς Ρασιάς³⁵, Ν. τῆς Κουμουστᾶς, κοντὰ στὸ μοναστήρι τῆς Γόλας.

28. Κ. Ν. Σάθα ἐνθ' ἄν. 52.

29. Ἄπ. Βακαλόπουλου ἐνθ' ἄν. σ. 31.

30. Ν. Κ. Σάθα ἐνθ' ἄν. σ. 23.

31. Κ. Π. Ρεφενέλ, Ἱστορία τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων ἀπὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ Β' μέχρι τοῦ 1825 ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ μεταφρασθεῖσα ὑπὸ Κοσμά Κοκίδου. Ἐν Ἀθήναις 1861, σ. 51.

32. Κ. Ν. Σάθα ἐνθ' ἄν. τ. Ι. σ. 239.

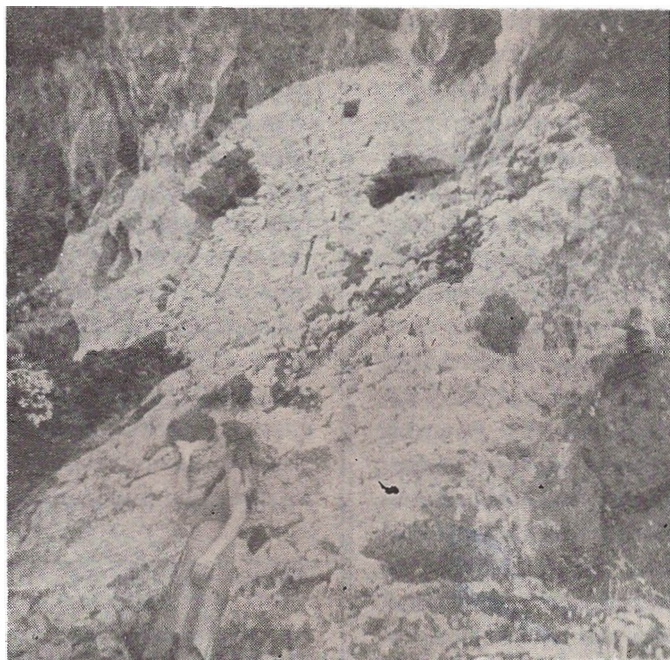
33. Κ. Ν. Σάθα ἐνθ' ἄν. τ. VI, σ. 52.

Καλύπτει κυκλικά βαθειά σπηλιὰ καὶ προσφέρει, λόγω θέσεως, ἀσφάλεια μοναδική, ἐνῶ ἐλέγχει ὀπτικά τὴν Κουμουστά καὶ τὸ δρόμο πὺ ὀδηγεῖ σ' αὐτὴ ὡς τὰ χαμηλά.

Ἐξάλλου δὲ φαίνεται νὰ εἶναι ἄμοιρη ἱστορικῆς ἀλήθειας ἢ ὑπόθεσης ὅτι τὸ μοναστήρι τῆς Καταφυγιώτισσας³⁶ (Καταφυώτισσας), μὲ τὸ ναὸ στὴ σπηλιὰ καὶ τὰ μεταγενέστερα κτίσματα πὺ ἄλλοίωσαν τὸ χῶρο, πρέπει νὰ εἶναι δημιούργημα τῶν χρόνων πὺ ἀκολούθησαν τὴν πτώση τοῦ Μυστρά. Ἐπ' τὸ καταφύγι, τὸ ὀποῖο ἢ θρησκευτικὴ ἐδλάβεια τοῦ λαοῦ μετέτρεψε σὲ ναὸ, χτισμένο στὸ δρόμο πὺ ὀδηγοῦσε ἀπ' Ἄνάγεια στὴ Σωτήρα - δυὸ θέσεις μὲ ἱστορία χιλιάδων ἐτῶν,³⁷ δὲ σώζεται τίποτα.

Τὰ καταφύγια, ἀφοῦ ἔπαιξαν τὸ ρόλο τους στὰ δύσκολα ἐκεῖνα χρόνια τῆς μεγάλης ἐθνικῆς δοκιμασίας καὶ βοήθησαν τὸ λαὸ μας νὰ ἐξασφαλίσει, ἔστω καὶ πρόσκαιρα, τὴν ἀπαραίτητη ἀπόσταση ἀσφάλειας, γέρνουν ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ χρόνου καὶ καταρρέουν. Ἐδῶ ὅμως θὰ πρέπει νὰ ὑπογραμμισθεῖ ἡ ἀδιαφορία, κρατικὴ καὶ ἰδιωτικὴ, πὺ γίνεται συχνὰ αἰτία νὰ ἐξαφανίζονται ἀψευδεῖς μάρτυρες στιγμῶν ἐθνικῆς ἀρετῆς καὶ πικρῆς ἐμπειρίας, πὺ καὶ σκοτεινὰ σημεῖα τῆς ἱστορίας φωτίζουν καὶ τὸ λαὸ φρονηματίζουν.

Θεόδωρος Σ. Κατσουλᾶκος

Ἡ σπηλιὰ τοῦ Γιατράκου

34. Εἶναι πιθανὸ ἢ οἰκογένεια Γιατράκου νὰ χρησιμοποίησε τὸ καταφύγι στὴ διάρκεια τῆς εἰσβολῆς τοῦ Ἰμπραῖμ στὴ Λακωνία.

35. Παραφθορὰ τοῦ ἀρχ. Ἐρασίνος: W. M. Leake, *Peloponnesiaca*, London 1846, σ. 361. E. Curtius, *Peloponnesos*, Gotha 1852, σ. 265 κ. ἄ.

36. Θ. Κατσουλᾶκου ἐνθ' ἄν. 63.

37. Ἰω. Ταῖφᾶκου. Ἡ τοπογραφία τῆς νοτίου Κοίλης Λακεδαίμονος κατὰ τὴν περιήγησιν τοῦ Πausανίου, Ἀργοναυτικῆς 1 (1975) 59 - 60.

Ὁ κ. Ἰωάννης Γ. Ταϊφάκος χαιρετίζει τὴν ἔκδοση τῆς «Φάριδος»

Τὴν ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ μας χαιρετίζει ὁ κ. Ἰωάννης Γ. Ταϊφάκος, ποὺ μὲ τὶς μελέτες του: Ἡ τοπογραφία τῆς νοτίου Κοίλης Λακεδαιμόνου κατὰ τὴν περιήγησιν τοῦ Πausανίου. Ἀθήναι 1975 καὶ Θεόπομος καὶ Pausanias περὶ τῶν Μεσσαπεῶν καὶ ἡ πιθανὴ αὐτῶν θέσις. Ἀθήναι 1976 (βλ. τοῦ ἴδιου, Λακωνικαὶ ἐπιγραφαὶ ἀνέκδοτοι στὰ Πελοποννησιακὰ 12, 1976/7, 219-222) ἀνοιξε νέους δρόμους στὴν ἐπιστημονικὴ ἔρευνα τῆς περιοχῆς μας.

Μὲ πολλὴ χαρὰ καὶ βάσιμες ἐλπίδες χαιρετίζω σήμερα τὴ νέα περιοδικὴ ἔκδοση τοῦ Συλλόγου Ἀποφοίτων Σχολείων Φάριδος, ποὺ συνεχίζει τὴν παλιὰ καὶ συγκινητικὴ προσπάθεια τοῦ φιλοπροόδου ὀμίλου μερικῶν καλλιεργημένων νέων γιὰ περισσότερη πνευματικὴ κίνηση στὸ νότιο τμήμα τῆς λακωνικῆς κοιλάδας, γιὰ στερεώτερο δεσμὸ τῶν ξενητεμένων παιδιῶν τῆς τῆς Ἀθήνας, γιὰ συνέχιση τῆς πολιτιστικῆς παραδόσεως, γιὰ τὴν προαγωγή, τέλος, τῆς ἐπιστημονικῆς μελέτης τῆς περιοχῆς τοῦ τ.δ. Φάριδος.

Ἀνοίγοντας τὶς πρώτες αὐτὲς σελίδες τοῦ νέου λακωνικοῦ περιοδικοῦ, ποὺ τίτλος του εἶναι τ' ὄνομα τῆς ὀμηρικῆς Φάριδος, ἡ θύμιση τῆς ὁποίας ζεῖ ἀκόμη ζωερὴ στὴν ψυχὴ τῶν ἐντοπίων, πιστεύω—ἔχοντας ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στὸν πολιτιστικὸ κύκλο ποὺ ἐκφράζει— ὅτι θὰ συνεχίσει τὴν παράδοση τοῦ καλοῦ λακωνικοῦ ἐντύπου καὶ στίς σελίδες του θ' ἀντικατοπτριθεῖ γλαφυρά, πιστὰ ὁ βίος καὶ τὸ πνεῦμα τῆς περιοχῆς, ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα μέχρι σήμερα.

Πιστεύω ἀκόμη ὅτι τὸ σωστὸ γράψιμο, ἡ ἐπιστημονικὴ ἀκρίβεια καὶ σύνεση, τὸ συμφέρον τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας θὰ εἶναι οἱ γνώμονες τῶν συντακτῶν καὶ τῆς διευθύνσεώς του. Τὸ φυσικὸ καὶ ἀνθρώπινο περιβάλλον τῆς ὑπερήφανης

περιοχῆς, τὰ προβλήματα τῆς, ἡ πρόοδος τῆς, αὐτὰ πρέπει νὰναι τὰ θέματα τῆς «Φάριδος».

Γιατὶ ἡ ἄσβεστη ἀνάμνηση μιᾶς μικρῆς πόλεως-κράτους τοῦ ξακουστοῦ βασιλείου, ποὺ οἱ αἰῶνες ἀντὶ ν' ἀφανίσουν γιγάντωσαν καὶ διεύρυναν μέχρι τὶς κορυφές τοῦ Ταυγέτου, εἶναι ἡ καλύτερη ζύμη γιὰ μιὰ νέα ἀνθήση τοῦ λακωνικοῦ πολιτισμοῦ στὰ ἴδια ἀκριβῶς χόματα: γιὰ μιὰ νέα Φάριδα!

ΙΩ. Γ. ΤΑΪΦΑΚΟΣ

Κουμουσιὰ

Ἔνας ἀητὸς στὸ Μύτικα τὴν Κουμουσιὰ
τηραεῖ.
Βλέπει τὸν πλάτανο γυρτό, τὴ βρύση
ἐρημωμένη,
βλέπει τὰ σπίτια ρημαδιό, τὶς ἐκκλησιᾶς
κλειστὲς
καὶ στ' Ἀι-Λια τὰ μνήματα, ὀπού' ναι
οἱ μινεμένοι
μῆτε κωνιήλι, μῆτε σταυρό, ἀγκάθια
φωτρωμένα.
Κι ἀπ' τὸ πολὺ παράπονο μοιριολογáει
καὶ κλαίει.

Παναγιώτης Χρ. Στοῦμπος

ΠΩΣ ΕΙΔΕ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΑΣ Ο LUDWIG ROSS

Ὁ Λουδοβίκος Ρῶς (LUDWIG ROSS), γερμανὸς ἀρχαιολόγος καὶ ἱστορικός, καθηγητῆς πανεπιστημίου, εἶχε ἔλθει στὴν Ἑλλάδα μὲ τὴν ἐγκατάσταση τοῦ Ὀθωνα, τὸν ὁποῖον καὶ συνώδευσε εἰς τὶς περιηγήσεις του σὲ διάφορες περιοχὲς τῆς τότε Ἑλλάδος.

Στὸ βιβλίο του «ΒΑΣΙΛΙΚΕΣ ΟΔΟΙ-ΠΟΡΙΕΣ», ποὺ ἐξεδόθη ἀργότερα στὴν Γερμανία, περιγράφει ἐντυπώσεις καὶ δίνει πολὺ ἐνδιαφέρουσες εἰκόνες ἀπὸ τὴν τότε κατάσταση, ποὺ εἶναι τόσο διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν σημερινή, γι' αὐτὸ καὶ παρουσιάζουν ἐξαιρετικὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν σημερινὸ ἀναγνώστη ἢ μελετητῆ.

Ἀπὸ τὶς ἐπισκέψεις του στὴ Λακωνία δίνουμε σὲ μετάφραση ἀπὸ τὰ γερμανικὰ ὀρισμένα ἀποσπάσματα, αὐτὰ, κυρίως, ποὺ ἀναφέρονται στὶς δικές μας κοντινὲς περιοχὲς.

Οἱ ἐπισκέψεις αὐτὲς ἐγίναν τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1834 καὶ τὸν Μάιο τοῦ 1841. Α. Ἐκδρομὴ ἀπὸ τὴν Σπάρτη πρὸς τὴν βόρεια Μάνη.

8-10 Ἀπριλίου 1834

Σὲ μιὰ ὥρα ἔφθασα στὴν Σοχά, ποὺ χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀναβρυτή, ἀπὸ μιὰ βαθειὰ χαράδρα, ὅπου κατεβαίνει ἕνα μικρὸ ποτάμι. Ἡ Σοχά βρίσκεται σὲ μιὰ στενὴ καὶ μακριὰ βραχῶδη ράχη, ἀνάμεσα σὲ παρόμοιες χαράδρες μὲ ρέ-

ματα, ποὺ τὰ νερά τους ἐνώνονται χαμηλὰ στὴν πεδιάδα, νοτίως τῶν Ἀμυκλῶν, καὶ κοντὰ στὸ Βαφειό, ὅπου βρίσκεται ὁ μικρὸς ἀρχαῖος «Θησαυρὸς», ὁμοῖος μὲ τῶν Μυκηναίων, ἀλλὰ μικρότερος, κοντὰ στὴν ἀρχαία Φάριδα, καὶ χύνονται στὸν Εὐρῶτα.

Ἡ Σοχά πρὸ 60 ἐτῶν ἦταν ἕνα μεγάλο χωριό, ἀλλὰ ἐξ αἰτίας τοῦ ξεσηκωμοῦ τοῦ 1770, κτυπήθηκε τρομερά, ὅπως σ' ὅλη τὴν νότια Πελοπόννησο καὶ προξενήθηκαν μεγάλες πληγές, ἰδιαιτέρως στὴν περιοχὴ αὐτὴ, ὅπου ὁ πληθυσμὸς ἔχασε τὸν ἕνα τρίτο του.

Γι' αὐτὸ βλέπει κανεὶς, κοντὰ στὴν Σοχά, τὴν Σωτήρα καὶ τὰ ἄλλα κοντινὰ χωριά, νὰ ἔχουν σχηματισθῆ χωράφια ποὺ ἐκεῖ ἄλλοτε ἦταν σπίτια, ποὺ ὅμως ἔχουν τώρα καὶ αὐτὰ ἀγριέψει, ἀφοῦ οἱ λίγοι ποὺ ἀπόμειναν, ἐξασφαλίζουν ὅ,τι χρειάζονται μὲ πολὺ λιγώτερο κόπο στὸν κάμπο.

Ἀπὸ τὴν Σοχά ἔφθασα, σὲ μιὰ ὥρα περίπου, στὴν Σωτήρα. Εἴκοσι λεπτὰ πρὶν ἀπὸ τὸ χωριό, ἀριστερὰ στὸν δρόμο, βρέθηκαν πρὸ τεσσάρων ἐτῶν 12 γαλαζόχρωμες μαρμάρινες πλάκες, ποὺ χρησιμοποιήθηκαν ὅμως στὸ κτίσιμο τῆς ἐκκλησίας.

Ἐδῶ, λοιπόν, φαίνεται ὅτι ὑπῆρξε ἕνα

ἀρχαῖο ἱερὸ-ἴσως ναὸς τῆς Δήμητρας.

Στὴν Σωτήρα βρῆκα μόνο μερικές γυναῖκες καὶ παιδιά, πού εἶχαν ἔλθει ἐδῶ ἐπάνω μὲ τὰ γαῖδουράκια τους, γιὰ νὰ μαζέψουν καυσόξυλα, γιατί, σύμφωνα μὲ ἑλληνικὴ συνήθεια τῆς ὑπαίθρου — μὲ ἐξαιρέση τὴν Ἄναβρυτή —, τὰ ὄρεινὰ χωριά ἔχουν τὰ καμπίσια καλύβια τους, ὅπου ξεχειμωνιάζουν, καὶ οἱ ἀγρότες τῆς Σωτήρας δὲν εἶχαν ἀνεβῆ ἀκόμη στὰ καλοκαιρινά τους.

Τὰ μονοπάτια ἀπὸ ἐδῶ μέχρι τοὺς Γοράνους ἦταν ἀκόμη πιὸ δύσκολα ἀπὸ τὰ χθεσινὰ ἢ μᾶλλον δὲν ὑπῆρχαν καθόλου μονοπάτια.

Ἀρχικὰ ἐπέρασα τὰ Διπτόταμα καὶ ἀκόμη ψηλότερα τὴν Πολιάνα, σὲ μιὰ βαθειὰ χαράδρα, σὲ ἓνα βουνήσιο ρέμα μὲ ἑκατὸ μικροὺς καταρράκτες. Θὰ ἤθελα πολὺ νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ μικρὸ χωριὸ Δόριζα, ἔστω καὶ μόνο, γιατί τὸ ὄνομα θυμιζε Δωριεῖς (Δώρισσα), ἀλλὰ θὰ ἐχρειάζοταν ἓνας γῦρος ἀπὸ ἀρκετὲς ὥρες.

Τὸ σκηνικὸ ἐδῶ σ' αὐτὲς τὶς δασωμένες χαράδρες εἶναι ἀπερίγραπτα ὠραῖο. Ἀπὸ τὴν Πολιάνα ἕως τὴν Κουμουστά ἔπρεπε νὰ πάρω ἓναν ὀδηγό. Ἄνεβήκαμε μιὰ ψηλὴ ράχη βουνοῦ καὶ ἀναρριχηθήκαμε τὴν ψηλὴ πλαγιά, γεμάτη πέτρες, μικρὲς καὶ μεγάλες, πού ἀκόμη διερωτῶμαι πὼς τὰ φορτηγὰ ζῶα δὲν τσακίζονται.

Τὰ σπίτια καὶ οἱ ἐκκλησίες τῆς Κουμουστάς εἶναι κτισμένα σὲ μιὰ βαθειά, πολὺ γραφικὴ χαράδρα, στὴν πλαγιά, ἐπανωτά, τριγυρισμένα ἀπὸ κληματαριές, ροδιές, συκιές καὶ ἄλλα δένδρα.

Ἀπὸ ἐδῶ χρειάζεται μιὰ ὥρα γιὰ τὴν ἀνάβαση στὸ μοναστήρι τῆς Γόλας, πού βρίσκεται μέσα σὲ δάσος ἀπὸ καστανιές.

Καὶ ἐδῶ δὲν μπόρεσα νὰ εὔρω τίποτε ἀπὸ ἀρχαιότητες, μόνο πιὸ πέρα στὸν δρόμο ἓνας καλόγερος, πού μὲ συνά-

δευσε ἐπὶ ἓνα διάστημα, μοῦ εἶπε ὅτι, μισὴ ὥρα ἀπὸ τὸ μοναστήρι, βρίσκει κανεὶς στὰ χωράφια πολλὰ κομμάτια κεραμικά καὶ ὅτι πρὸ πολλῶν ἐτῶν εἶχε βρεθῆ ἓνα πιθάρι μὲ ἑλληνικά νομίσματα, ἀλλὰ ἄλλα στοιχεῖα γιὰ θεμέλια ἢ τοίχους δὲν ὑπάρχουν.

Τὸ ταξίδι αὐτὸ ἐγίνε μὲ τὴν βασιλικὴ θαλαμηγὸ «ΟΘΩΝ», στὴν ὁποία ἐπέβαιναν ὁ Ὅθων, ἡ Ἀμαλία καὶ ἡ ἀκολουθία τους, καθὼς καὶ ὁ πρίγκηψ-διάδοχος Μαξιμιλιανὸς τῆς Βαυαρίας, ὁ ὁποῖος εἶχε ἔλθει τότε στὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τιμὴν του εἶχαν ὀργανωθῆ διάφορες ἐκδρομές.

Β. Ταξίδι πρὸς τὴν Ἀργολίδα καὶ τὴν Λακωνία 12-22 Μαΐου 1841

Μὲ τὸ ξημέρωμα τὸ πλοῖο μας παρέπλεε τὴν ἄκρη τοῦ πασίγνωστου καὶ ἐκφοβιστικοῦ Μαλέα.

Ἀριστερά μας ἦταν ἡ νῆσος Κύθηρα καὶ μακριὰ κάτω στὸν νότιον ὀρίζοντα, μποροῦσε νὰ διακρίνη κανεὶς καθαρὰ τὶς κρημνώδεις κορυφὲς τῶν Λευκῶν Ὀρέων στὴν Κρήτη, πού ἄστραφταν ἀπὸ τὶς πρῶτες ἀκτίνες τοῦ ἡλίου.

Πρὸς Βορρᾶν, σὲ μικρότερη ἀπόσταση, φαίνονται ἤδη οἱ μυτερὲς κορυφὲς τοῦ Ταυγέτου, καὶ τὰ μεγαλόπρεπα πρόβουνά του, ντυμένα στὸ βαθυπράσινο. Πρὸς τὰ δυτικὰ ξεχωρίζει ὁ Λακωνικὸς κόλπος, καὶ οἱ ἄγριες ἀκτὲς τῆς Μάνης, πού κατοικεῖται ἀπὸ ἓναν μικρὸν πληθυσμὸ, πού εἶναι ἐπίσης τόσο σκληρὸς καὶ γενναῖος, ὅσο καὶ οἱ ἀπλησίαστοι βράχοι του.

Πρὸς τὸ μεσημέρι τὸ ταξίδι μας ἔφθασε στὸ τέρμα του, καὶ τὸ πλοῖο μας «ΟΘΩΝ» ἔρριξε ἄγκυρα ἀνάμεσα στὸ νησάκι Κρανάη καὶ τὴν μικρὴ πόλη Μαραθονῆσι, πού εἶναι κτισμένη στὴν πλαγιά τοῦ λόφου, Λαρυσιον, πέντε λεπτὰ νοτιῶς τῆς ἀρχαίας πόλεως - λιμένος τοῦ Γυθείου.

Στις 4 τὸ ἀπόγευμα εἶχε τελειώσει ἡ ἐκφόρτωση τῶν ἀποσκευῶν καὶ τὰ ἄλογα περίμεναν σὲ μιὰ μακριὰ σειρά.

Ἀρχικὰ πήραμε τὸν δρόμο δίπλα στὴν θάλασσα καὶ ὕστερα ἀνάμεσα σὲ καλοσχηματισμένους λόφους, σκεπασμένους ἀπὸ βελανιδιές καὶ ἀνθισμένους ἄγριους θάμνους, πὺ ἀπὸ τοὺς πρόποδες τοῦ Ταῦγέτου φθάνουν μέχρι τὸν Εὐρώτα καὶ χωρίζουν τὸν κάμπο τῆς «κοιλῆς Λακεδαιμόνος» μέχρι τὴν θάλασσα.

Βαριά, ἀπειλητικὰ σύννεφα, πὺ κατέβαιναν ἀπὸ τὰ βουνὰ μᾶς ἔκαναν νὰ συντομεύσουμε ὅσο ἦταν δυνατό, καὶ μὲ τὸ πέσιμο τῆς νύχτας ἐφθάσαμε στὰ Λεβέτσοβα, ἓνα χωριὸ στὴν βορεινὴ πλευρὰ αὐτῆς τῆς λοφοσειρᾶς, ὅπου ἦταν φανερὸ ὅτι οἱ πενιχρὲς καλύβες, μόνον ἀνάλογη στέγη μποροῦσαν νὰ προσφέρουν στοὺς βασιλικούς ἐπισκέπτες.

Τὸ πρωὶ ξεκινήσαμε πρὶν ἀπὸ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου.

Ὑστερα ἀπὸ μιὰς ὥρας πορεία, ἀνάμεσα στοὺς λόφους τῆς ἄλλοτε περιοχῆς τῶν Μπαρδουνιωτῶν Τούρκων, φθάνουμε στὴν πεδιάδα, ὅπου, ἀντὶ νὰ ἀκολουθήσουμε ἴσια τὸν δρόμο πρὸς τὴν Σπάρτη,

ἐστρίψαμε εἰς τὰ ἀριστερά, πρὸς τὰ πόδια τοῦ Ταῦγέτου, γιὰ νὰ ἰδοῦμε τὴν ἀρχαία γέφυρα στὸ Ξηροκάμπι, πὺ σίγουρα εἶναι ἀπὸ τὰ ἀρχαιότερα παραδείγματα τῆς κατασκευῆς τοξωτῆς γεφύρας στὴν Ἑλλάδα, καὶ ἡ ὁποία εἶναι ὅπως ὅποτε πολὺ παλαιότερη, ἀπὸ ὅσο κοινῶς πιστεύεται ὅτι εἰσήχθη αὐτὴ ἡ τέχνη κατασκευῆς γεφυρῶν.

Τὸ μνημεῖο αὐτὸ βρίσκεται ἀπόμερα, μακριὰ ἀπὸ τὸν δρόμο, καὶ γι' αὐτὸ εἶναι ἐλάχιστα γνωστὸ καὶ ἀξίζει νὰ τύχη τῆς προσοχῆς τῶν ἐδικῶν ἐρευνητῶν. Ἐπέστησα τὴν προσοχὴ τοῦ Συνταγματάρχου Μιούρ, ὁ ὁποῖος ἰχνογράφησε καὶ περιέγραψε τὸ γεφύρι.

Ὑστερα ἀπὸ μικρὴ παραμονὴ στὸ γεφύρι προχωρήσαμε στὸν κάμπο, ἀνάμεσα σὲ συνεχεῖς φυτεῖες ἀπὸ ἐλαιόδενδρα καὶ μουριές, πὺ ποτίζονται ἀπὸ τὰ πολυάριθμα μικρὰ ποτάμια, πὺ κατεβαίνουν ἀπὸ τὶς πλαγιὰς τοῦ Ταῦγέτου.

Περνώντας ἀπὸ τὸ Σκλαβοχώρι (ἀρχ. «Ἀμύκλαι») ἐφθάσαμε σὲ τρεῖς ὥρες στὴ Σπάρτη.

.....
Χαρίλαος Ἄντ. Προκοπίδης

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΠΑΠΑΔΑΚΟΣ

Ποιός δέν ξέρει στην περιοχή μας, Φάριδα και Φελλία, τόν Βαγγέλη Παπαδάκο, τόν αεροπόρο. Είμαι τώρα 82 χρονών και ένας από τους δυο-τρεις πρώτους αεροπόρους τής Ελλάδος.

Γεννήθηκε στην Ποταμιά και παντρεύτηκε την ωραία ξηροκαμπίτισσα Ἰθηνᾶ Ἀρνιάτου. Ἐπιτυχημένος επιχειρηματίας ἔδω και πολλά χρόνια στάθηκε συμπαράστατης κάθε καλῆς προσπάθειας τῶν χωριῶν μας και τῶν συλλόγων μας. Ἰδιαίτερα βοήθησε τὸ χωριό του με τὴν κατασκευή Δημοτικοῦ Σχολείου και Ἡρώου και τὴν ἐνίσχυση τῆς ποδοσφαιρικῆς ὁμάδας. Ἐπίσης μεγάλα ποσὰ προσέφερε στὸ σύλλογο Κυριῶν και Δεσποινίδων Ξηροκαμπίου και τὸ μουσικο-αθλητικὸ σύλλογο «Ἀπόλλων».

Ἐκεῖνο ὅμως πού τὸν ἔκανε γνωστὸ εἶναι ἡ δράση του στην Πολεμική μας Ἀεροπορία, στην ὁποία κατετάγη τὸ 1920 ἀπὸ λοχίας Πυροβολικοῦ και ἀπεστρατεύθη τὸ 1930 με τὸ βαθμὸ τοῦ Ταγματάρχου. Ἐχρησιμοποιήθη στὸ κίνημα τοῦ Κονδύλη, ὁπότε και προήχθη σὲ Ἀντισυνταγματάρχη.

Στὴ Μικρὰ Ἀσία ἐχρησιμοποιήθη σὲ ἐπικίνδυνες ἀποστολές και μάλιστα σὲ ἀερομαχία κατέρριψε τὸ Διοικητὴ τῆς τουρκικῆς μοίρας Χαλήλ, κοντὰ στὸ Ἀφιὸν Καραχισάρ.

Τὸ μεγαλύτερο ὅμως, γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ἐπίτευγμα τοῦ «ἀεροπόρου» εἶναι ἡ ὀνομασθεῖσα «μεγάλη πτήση», πού ἔγινε τὸ 1928.

Στὶς 2 Ἰουνίου 1928 τὸ ἀεροπλάνο «ΕΛΛΑΣ» τύπου Μπρεγκέ 19) γαλλικῆς κατασκευῆς με πιλότο τὸν Βαγγέλη Παπαδάκο ὑπολογαγὸ, και παρατηρητὴ τὸν Χρ. Ἀδαμίδη, συνταγματάρχη, διοικητὴ τότε τῆς Ἀεροπορίας μας, ξεκίνησε γιὰ νὰ κάνη τὸν γύρο τῆς Μεσογείου. Ἡ ἀπόσταση αὐτὴ εἶναι 18.200 χιλιομ. Τόλμημα μεγάλο! Τὴν πραγματοποιήσαν μέσα σὲ 75 ὥρες, ρεκόρ τῆς ἐποχῆς.

Φῦγαν ἀπὸ τὸ ἀεροδρόμιο τῆς Δεκέλειας στὶς 2 και 15'. Προσγειώθηκαν στὸ Χαλέπι τῆς Συρίας. Τὴν ἐπομένη ἀκολουθώντας δρομολόγιο Βηρυτοῦ¹-Γιάφφας-Σουέξ-Δέλτα Νείλου-Ἀλεξανδρείας προσγειώθηκαν στὸ ἀεροδρόμιο Ἀμπουκίρ, ὅπου μ' ἔξαλλον ἐνθουσιασμὸ τοὺς ὑπεδέχθησαν οἱ ὁμογενεῖς τῆς Αἰγύπτου. Μετὰ στὴν Βεγγάζη και μετὰ στὴν Καζαμπλάκα. Τὴν ἐπομένη, καίτοι στὴν Ἰσπανία και Γαλλία ἐμαίνοντο θύελλες ἀνεχώρησαν και πετώντας πάνω ἀπὸ τὰ Πυρηναιῖα προσγειώθηκαν στὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Παρισιοῦ, ὅπου τοὺς ἔγινε θερμοτάτη ὑποδοχὴ ἀπὸ Ἕλληνας και Γάλλους ἐπισήμους και κοινόν.

¹Ἀπὸ ἐκεῖ ζητοῦν ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο

μας τὴν ἄδεια νὰ ἐπιστρέψουν μέσω Βουκουρεστίου, ἐπιχειρώντας κατάκτηση τοῦ ἐπάθλου Μπιμπέσκο, πρᾶγμα πὸν τὸ ἐπέτυχαν. Ἀποθεωτικὴ ἦταν καὶ ἡ ὑποδοχὴ στὸ Βουκουρέστι. Τὴν ἐπομένη, 1η Ἰουλίου, ἔφυγαν καὶ κατὰ τὸ μεσημέρι φθάσαν στὴν Θεσσαλονίκη. Ἔνας μικρὸς σταθμὸς ἐκεῖ γιὰ ἀνεφοδιασμὸ καὶ μετὰ ἔναχώρηση γιὰ Ἀθήνα, ὅπου προσγειώθηκαν στὴ Δεκέλεια ὑπὸ τὴν συνοδείαν σμήνους ἀεροπλάνων, πὸν εἶχαν πετάξει

γιὰ προϋπάντηση. Τοὺς ὑπεδέχθη ὁ ὑπουργὸς Στρατιωτικῶν καὶ ἕνα πλῆθος ξετρελλαμένο ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμὸ του. Ἡ Ἑλλὰς ὅλη πανηγυρίζει...

Αὐτὰ κατάφερε ὁ ἀγαπητὸς μας «Ἀεροπόρος» Βαγγέλης Παπαδάκος, ἄξιο τέκνο τῆς περιοχῆς μας. Καὶ γι' αὐτὸ οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς μας τὸν εὐγνωμονοῦν καὶ τοῦ εὐχονται μακροήμερυσιν καὶ ὑγίαν καλήν.

Παναγιώτης Ματθαῖος

Ὁ Εὐάγ. Παπαδάκος (δεξιά) μετὰ τὸν συνταγματάρχη Χρ. Ἀδαμίδη

Ὁ δρόμος τῆς Κουμουστᾶς

Σὲ μιὰ ἠλιόλουστη ἡμέρα, Κυριακὴ 19 Φεβρουαρίου 1978, ἔσμιξαν λίγοι ἄνθρωποι γιὰ νὰ κουβεντιάσουν τὸ ὄνειρο κατασκευῆς δρόμου γιὰ τὴν Κουμουστᾶ. Εἶπαν ὅλοι γιὰ τὴν ὠφελιμότητα τοῦ δρόμου αὐτοῦ, ποὺ θὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸ Ξηροκάμπι στὴν ὕδρευση, στὴν ἄρδευση, σὲ χτήματα ἀγροτικά, σὲ δασικὰ ἐνδιαφέροντα, καὶ στὴν κτηνοτροφία. Συμφώνησαν, φτιάξαν τὴν ἐπιτροπὴ τους, Πρόεδρος-Γεώργιος Κακαγιάννης, ταμίας-Δημήτριος Δικαϊάκος, μέλη-Τάκης Παυλοῦνης, Κώστας Μανδραπήλιας, Νικόλαος Κουμουσιτιάτης, Ἡλίας Ὁρφανάκος, Κούλης Κουντούρης, Γεώργιος Σταθάκος, Σταῦρος Λεονταρίτης, Ἀπόστολος Μανδραπήλιας, Σταῦρος Μανιάτης, Πᾶνος Μανδραπήλιας, Παπαδάκος Νίκος. Σκοπὸς τῆς ἐπιτροπῆς ἡ συγκέντρωση μὲ κάθε τρόπο χρημάτων γιὰ τὴν κατασκευὴ δρόμου Κουμουστᾶς σὲ συνεργασία μὲ τὴν Κοινότητα. Κατέθεσαν καὶ τὸν ὄβολόν τους καὶ τὴν ἴδια κιόλας ὦρα μαζεύτηκαν τὰ εἴκοσι πρῶτα χιλιάρικα. Μικρὸ τὸ ποσό, μεγάλος ὁ σκοπός. Τὴν ἐπομένη Κυριακὴ ὅλοι μαζί στὸν Ἄρκασι, ὅπου προσέφεραν καὶ οἱ Ἄρκασιῶτες τὰ δικά τους. Συνέχεια γράψαμε στοὺς Ξηροκαμπίτες ποὺ μένουν στὴν Ἀθήνα, στοὺς Ἀμερικανούς, στοὺς Καναδοὺς, καὶ ὅπου γῆς γεννηθέντες καὶ ἀνατραφέντες στὸ Ξηροκάμπι. Κι

ἦρθαν οἱ πρῶτες ἐπιταγές, οἱ προσφορές, τὸ κουράγιο. Πρῶτος καὶ καλύτερος ὁ Παπα-Γιάννης πρόσφερε καὶ συνέχεια στὴ γιορτὴ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνα καὶ στὴν τελετὴ τῆς Βάφτισης, ποὺ γίνεται στὴ Δεξαμενὴ, μίλησε στὸ ἐκκλησίασμα, πρόσφερε καὶ παρακίνησε, κι ὅλοι μαζί δῶσαν τὸ κατὰ δύναμη. Ἔτσι ἐφαρμόστηκε αὐτὸ ποὺ γράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, Β΄ Κορινθίους 8-1 «Ἀποβλέπομε σὲ ὅ,τι εἶναι καλό, ὄχι μόνο ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων».

Μὲ ἐνθουσιασμό, χρήματα καὶ πολλὴ δουλειὰ προσωπικὴ, ποὺ ἔκαναν ὁ πρόεδρος οἱ: Γεωρ. Κακαγιάννης, Ἡλίας Ὁρφανάκος, Χρ. Χατζηγεωργίου, Κων. Μανδραπήλιας καὶ Παντελεῆς Κονίδης, γιὰ νὰ ἀντικαταστήσουν τὶς σωλῆνες ὕδρευσης, ποὺ σπάζαν ἀπὸ τὶς ἐκρήξεις τοῦ δυναμίτη, προχώρησε ὁ δρόμος κι ἔφτασε σχεδὸν τρία χιλιόμετρα. Τὸ μεγαλύτερο μέρος μὲ ἐκβραχισμούς, γιὰ τοὺς ὁποίους χρειάστηκαν χίλια κιλά ἐκρηκτικά. Σὲ διάστημα λίγων μηνῶν συγκεντρώθηκαν καὶ ξοδεύτηκαν 402.843 δραχ. καὶ μαζεύονται κι ἄλλες ἀπὸ τοὺς Ξηροκαμπίτες, ντόπιους καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Εὐλογημένη ὦρα ποὺ ἐγινε πράξη τὸ ὄνειρο τῶν Ξηροκαμπιτῶν νὰ κοποῦν τὰ βράχια πάνω καὶ συνέχεια τῆς Δεξαμενῆς, στὴ Λαγάνα, στὸ Ἀνάκωλο, τὰ

Σεντουκάκια και πιό πάνω ως την Μπαρ-
μπαλίτσα για να συνεχίση η μουλτοζα
να φτάση στις Γλυστρωπές Πέτρες. Για
να μπορέση ο άνθρωπος μας να φτάση
ψηλά στις ράχες, στη θαυμάσια ρεματιά
της Ρασίνας, να φτάση στην Κουμουστά
με τους παχιούς ἴσκιους, τὰ γάργαρα
νερά, τὸ περιβάλλον τὸ μαγικὸ με τὴν
ἄγρια μεγαλοπρέπεια τοῦ λεβεντόκορμου
Ταυγέτου, για να τὸν ξεκουράση ψυχικά,
να τοῦ δώση νέα δύναμη σωματικὴ και
ψυχικὴ, για να συνεχίση τὸν ἀγῶνα τῆς
ζωῆς, κάτω στὸν κάμπο και στὴν πολι-
τεία, πὸ κυριαρχεῖ τὸ ἄγχος και ὁ
θόρυβος με τὸ καυσαέριο. Ὡ τῆς ἁγίας
ἐκείνης δυνάμης τοῦ λαοῦ μας, πὸ ἐν-
θουσιασμένος ἐνώνεται και σκίζει τὰ
βουνά, για να παρουσιάση ἔργα κοινῆς
ὠφέλειας. Να κάνη ἔργα δυναμικά και
ἐντυπωσιακά, να τὰ θέση στὴν ὑπηρεσία
τοῦ ἀνθρώπου. Τέτοια ἔχουν γίνει και
ἀπὸ προηγούμενους Ξηροκαμπίτες, σὲ
ἄλλες ἐποχές. Πῶς ἔγινε τὸ σχολικὸ
χτίριο, τὸ τόσο μεγάλο, πὸ στεγάζει
Γυμνάσιο-Λύκειο, Δημοτικὸ; Πῶς ἔγιναν
τὸ ὑδραγωγεῖο, τὰ αὐλάκια στοὺς βρά-
χους, στὰ βουνά ; Πῶς ἔγινε ὁ τεράστιος
οἰκοδομικὸς ὄγκος τῆς ἐκκλησίας Ἁγίους
Τριάδας ; Πῶς ἔγινε ὁ ἐξωτερικὸς διά-
κοσμος και ἡ ἐσωτερικὴ θαυμάσια και
πλούσια εἰκονογράφηση ἀπὸ τὸ συλλογο
Κυριῶν και Δεσποινίδων Ξηροκαμπίου ;
Πῶς ἔγινε και λειτούργησε ὁ μουσικο-
αθλητικὸς σύλλογος με τίς ὥραιες και
ἀνεπανάληπτες συναυλίες στὴν πλατεία,
στὴν αἴθουσα τοῦ Κοινοτικοῦ, στίς ἐπί-
σημες ἡμέρες στὴν ἐκκλησία, με ἓνα
μεγάλο και θαυμάσιο γυμναστήριο, ὅπου
θὰ ἀθλοῦνται τὰ παιδιὰ τῆς περιοχῆς ;
Ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἐνώνονται με σκοπὸ
να βάνουν πάνω ἀπὸ ὅλα, πάνω ἀπὸ τὰ
ἀτομικά συμφέροντα και τίς φιλοδοξίες,
πάνω ἀπὸ τίς μικρότητες και τίς μεμψι-
μοιρίες τῆς καθημερινῆς ζωῆς και στο-
χεύουν μόνον στὸ πλατύτερο, τὸ γενικὸ

συμφέρον τοῦ τόπου, κάνουν θαύματα,
κι ἀξίζουν να ζοῦν. Μακριὰ ἢ ἰδιοτέ-
λεια, ἢ κουτοπονηριά, ὁ ἐγωισμὸς.

Πιό πάνω ἀπὸ τὴν Δεξαμενὴ στὸ πρῶτο
κομμένο βράχο μπῆκε μιὰ μαρμάρινη
ἐπιγραφή πὸ γράφει «Ὁ δρόμος αὐτὸς
ἔγινε ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ Κοινοτικῆς
Ἀναπτύξεως Ξηροκαμπίου με προσωπικὴ
ἐργασία και χρήματα πὸ πρόσφεραν
Ξηροκαμπίτες, Ἀθηνῶν, Ἀμερικῆς, Κα-
ναδά στὰ 1978-1979».

Θὰ μπορούσε κανεὶς να προσθέση «Με-
τὰ ἀπὸ ἐμᾶς γιατί ὄχι ἔσεεις ;»

Γιατὶ χρειάζεται ἀκόμη πολλὴ προσ-
πάθεια, κόπος και χρήματα για να συνε-
χιστῆ ὁ δρόμος και να φτάση στὴν Κου-
μουστά. Γι' αὐτὸ γράψαμε ὅτι ἔγινε στὸ
1978-1979, διότι θὰ χρειαστῆ τὴ δρα-
στηριότητα τοῦ νέου προέδρου κ. Γεωρ-
γίου Σολωμοῦ και τοῦ συμβουλίου του,
γιὰ τὴν ὁποία κανένας δὲν ἀμφιβάλλει.

Δημήτριος Δικαϊάκος

Ἐνα γράμμα

Ἀγαπητὲ Κύριε Παναγιωτουνάκο,

Εἶμαι Σπαρτιάτισσα, κόρη τοῦ ἱα-
τροῦ Κων/νου Κυριακοπούλου, πὸ ἐ-
ξησα ὅλα τὰ μικρά μου χρόνια στὸ
Ξηροκάμπι και στὴ Κουμουστά, κοντὰ
στοὺς ἀξέχαστους θεῖους μου Νικόλαον
και Παναγιωτίτσα Ψηλάκου, Διδασκά-
λου.

Με συνεχίνησε ἡ πρωτοβουλία πὸ
ἀναλάβατε διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ
δρόμου Ξηροκαμπίου - Κουμουστάς, διὰ
τὴν ἀξιοποίησιν τοῦ ὑπέροχου χωριοῦ
τῆς Κουμουστάς, πὸ ἀπὸ πολλὰ χρό-
νια ἔχει ἐγκαταλειφθῆ και ἐρημώσει.

Γνωρίζουσα τὴν ἱστορία τοῦ χωριοῦ
και τ' ἀγαθὰ πὸ προσέφερε στοὺς ὑγι-
εῖς και ἀρρώστους συμπατριῶτες μας,
ἔρχομαι συνεπικουρος στὸ ἔργο σας και

εἶγομαι διὰ τὴν ὀλοκλήρωσιν τοῦ πρὸς ἀναγέννησιν τῆς παλαιᾶς ζωῆς καὶ τῶν θρόνων του.

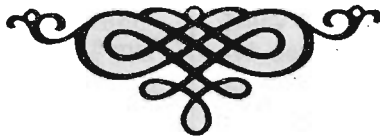
Διὰ σημερινῆς ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς πρὸς τὸ Ὑποκατάστημα τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἐν Σπάρτῃ ἀπέστειλα ὡς δωρεὰ μου εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Κοινοτικῆς Ἀναπτύξεως διὰ τὸν ἀνωτέρω σκοπὸν τὸ ποσὸν τῶν δέκα χιλιάδων (10.000) δραχμῶν καὶ παρακαλῶ ὄπως μοῦ γνωρίσητε τὴν ληψίν.

Δεχθῆτε τοὺς θερμοὺς χαιρετισμοὺς ἐμοῦ καὶ τοῦ συζύγου μου.

Μαρία σύζ. Νικήτα Πολυχρονοπούλου

ΣΗΜ. — Γιὰ τὸν ἀνωτέρω σκοπὸ προ-
σέφεραν οἱ κ.κ. :

Εὐάγγελος Παπαδάκος	δρχ.	50.000
Παναγ. Χρ. Τεκόσης	»	50.000
Γεώργιος Εὐσ. Σολωμός	»	50.000
Παπα-Γιάννης Παναγιω- τουνάκος	»	5.000
Νομαρχία Λακωνίας	»	400.000

ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΑ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ

Γλέντι στὸν Ἅγιο-Σπυρίδωνα τὸ 1927. Διακρίνονται ἀπὸ ἀριστερά: Ν. Μαρινάκου, Π. Ἰατρίδης, Δ. Σολωμός, Ἄπ. Καλδῆς, Δ. Γεωργουλιῆ. Δεξιὰ: Γ. Μαρινάκος, Δ. Μούιουλας κ.ἄ. Χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ παραδοσιακὸ ντύσιμο τοῦ Δημήτρακα Σολωμοῦ, τελευταίου φουστανελλοφόρου τῆς περιοχῆς καὶ τοῦ Γιωργούνη Μαρινάκου.

Ἐκ τῆς ζωῆς τῆς ἀγορᾶς

Τὸ Ξηροκάμπι, τὸ δεύτερο μισὸ τῆς δευτέρας δεκαετίας τοῦ μεσοπολέμου, ἦταν πιὸ πολυάνθρωπο ἀπὸ σήμερα, ὄχι βέβαια, γιατί ἦταν ἡ παλιὰ καλὴ ἐποχὴ, ποὺ λένε ὅτι δένανε τάχα τὰ σκυλιά μὲ τὰ λουκάνικα, αὐτὸ δὲν ἔγινε ποτέ καὶ ποθενά, ἀντίθετα τὰ σκυλιά τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦταν πάντοτε πειναλέα, ἀφοῦ κι ἡμεῖς δὲν χορταίναμε τὸ ψωμί. Ἄλλὰ γι' αὐτὸ ἄλλοτε.

Τὸ χωριὸ μας εἶχε διαφορὰ ἀπὸ τὰ γειτονοχώρια καὶ στὴν κοινωνικὴ συμπεριφορὰ τῶν κατοίκων του καὶ στὸ ὅτι εἶχε περισσότερους μορφωμένους, δηλαδὴ ἐπιστήμονες, φοιτητές καὶ ἀποφοίτους γυμνασίου, ποὺ τότε οἱ τελευταῖοι δὲν ἦσαν πολλοὶ ὅπως σήμερα.

Εἶχε ἀκόμη εἰρηνοδίκη, ἀγρονόμο, γραμματεῖς αὐτῶν, καθηγητές, τηλεγραφογραφητὴ, τραπεζικοὺς καὶ ἄλλους ὑπαλλήλους ξένους ποὺ ὑπηρετοῦσαν στίς ἀντίστοιχες ὑπηρεσίες, ποὺ εἶχε τότε τὸ χωριὸ μας καὶ τὸν ἐκάστοτε «Καπετάνιο» ἐνωματάρχη-Σταθμάρχη.

Ἔτσι ὁ κόσμος τοῦ χωριοῦ μας εἶχε τοὺς τύπους του, ποὺ ἦταν ἄδολοι καὶ συχνὰ γινόντουσαν ἥρωες ἀνεκδότην. Ἀπόδειξη τῆς καλωσύνης καὶ τῆς φιλειρηνικότητος τῶν ἀνθρώπων τοῦ χωριοῦ μας εἶναι τὸ ὅτι τὸ Εἰρηνοδικεῖο, τὸ Πταισματοδικεῖο καὶ τὸ Ἀγρονομεῖο στίς δικάσιμές τους δὲν εἶχαν Ξηροκαμπίτες κατηγορουμένους ἢ ἐναγομένους, ἀλλὰ ἀνθρώπους ἀπὸ τὰ γύρω χωριά.

Ἀπὸ αὐτὸν τὸν κόσμο δημιουργούνταν οἱ συντροφίες, ποὺ ποτέ δὲν ἦταν

κλειστές, ἔκανε δηλαδὴ παρέα ὁ ἐπιστήμονας μὲ τὸν γεωργοκτηματῆ, ὁ φοιτητῆς μὲ τὸ μικρονοικοκύρη κ.λ.π. χωρὶς κοινωνικὲς προκαταλήψεις.

Οἱ ἀγρότες-κτηματίες δὲν ἔβγαιναν στὴν ἀγορὰ τὴν ἡμέρα, σὰν ἦταν αὐτὴ καλωσυνάτη καὶ προσφερόταν γιὰ δουλειὰ στὸ χωράφι. Ἔτσι τὰ πρωινὰ μαζεύονταν καμιά εἰκοσαριά, ἄλλοτε περισσότεροι, ἄλλοτε λιγότεροι, γύρω στὴ Πλατάνη καὶ ἐκεῖ «λύνανε» τὰ κοινωνικά καὶ πολιτικά προβλήματα ὀλόκληρης τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐπίκεντρο τῶν τέτοιων συγκεντρώσεων ἦταν μερικοὶ ἄνθρωποι, συνήθως μορφωμένοι, ποὺ ἦσαν «τύποι» ἢ τουλάχιστον ἡμεῖς οἱ ἄλλοι τοὺς θεωρούσαμε τέτοιους.

Σὲ μιὰ τέτοια συγκέντρωση μὲ ἐπίκεντρο τὸ Γ. Σολωμό, τὸν πασίγνωστο «Πυργοδεσπότην» δικηγόρο, πιάσαμε τὸ θέμα «καρκίνος», γιατί καὶ τότε τὸ 37 ἦταν θέμα φλέγον. Τὸ ἀξιοπεριέργο εἶναι ὅτι μὲ τὸ θέμα αὐτὸ καταπιαστήκαμε ἄνθρωποι, ποὺ καμιά δὲν εἶχαμε μὲ τὴν ἰατρικὴ σχέση.

Σὲ κάποια ἀπόσταση ἀπὸ τὴν συντροφία μας καθόταν μόνος του ὁ πάντοτε λιγόλογος γιατρός καὶ φαρμακοποιὸς ἀείμνηστος Κωστής Βολτῆς, ποὺ συνήθιζε νὰ στριφογυρίζει μὲ τὰ δάχτυλά του ἓνα τσουλούφι στὸ δεξιὸ τοῦ μετώπου του, ἀναπολώνοντας κάποια κυνηγετικὴ ἐξόρμησή του, ἀφοῦ ἦταν καὶ μανιώδης, ἀλλὰ καὶ δεξιότηχνης κυνηγός.

Ὅταν ὕστερα ἀπὸ κανὰ δυὸ ὥρες εἶχε

ΚΑΗΜΟΙ ΤΗΣ ΞΕΝΙΤΙΑΣ

Τὸ Μάη τοῦ 1960 βρέθηκα, ξεσπιτωμένος ἀπ' τὸν τόπο μου, μετανάστης στὸ Μόντρεαλ. Ἄγνωστος μέσα σέ ἄγνωστους, χωρὶς νὰ ξέρω οὔτε λέξη ἐγγλέζικη, ἐνοιώθα τὴ στενοχώρια νὰ μὲ πνίγει. Ἐπρεπε ὅμως νὰ βρῶ δουλειά· νὰ ζήσω· εἶχα κι οἰκογένεια. Ἀπὸ τὶς πρώτες κιόλας μέρες εἶχα μετανιώσει. Ἄ θὲ ἦταν ἡ ὥρα μαύρη πού πήρα τὸ δρόμο τῆς ξενιτιᾶς. Χωρὶς νὰ τὸ καταλάβω ἔπιασα δουλειά σ' ἓνα ὑπόγειο, πιατάς, μὲ 26 δολλάρια τὴν ἐβδομάδα. Δουλειὰ συνέχεια, καημὸς πολὺς κι ὁ νοῦς μου στὸ Ξηροκάμπι. Βρὲ τί ἔπαθα, συλλογιζόμουσα, κεῖ πέρα ἤμουνα κορυφή, κι ἐδῶ πάτος, δηλ. μουργόλαδο. Καὶ δουλειὰ χωρὶς διακοπὴ. Δὲν ξέραμε γιορτὴ, οὔτε Λαμπρὴ, οὔτε Χριστοῦγεννα, οὔτ' Ἄι-Λιός...

Μόνη παρηγοριά, οἱ συμπατριῶτες, πού 'χαν πάει πῶ πρὶν κι ἤξεραν καὶ πέντε πράματα. Ἀλλὰ ἡ δουλειά, δουλειά κι οἱ δυσκολίες βουνά· καὶ παρεξηγήσεις καμιά φορά, ἐπειδὴ δὲν ξέραμε τὴ γλώσσα.

Μιά μέρα, πρὶν ἀρχίσω δουλειά, ζήτησα ἀπὸ 'να ἰταλὸ μάγειρα κάτι νὰ φάω. Ἀπὸ τὴν κατοχὴ θυμόμουνα τὸ «μαντζάρε» καὶ τοῦ τὸ ξεφούρνια. Αὐτὸς κατάλαβε καὶ μοῦ ἀπήντησε στὰ ἰταλο-ἀγγλικά: «φάιβ μινούτι» (πέντε λεπτά). Στὴν ἀπάνου κουζίνα δούλευε ὁ Δημ. Κ. Μενούτης κι ἐγὼ νόμισα πὼς δὲν ἤθελε νὰ μὲ σερβίρει κοί μ' ἔστειλε στὸν Μενούτη. Τὸ θεώρησα προσβολὴ καὶ θύμωσα. Μ' ἔπιασε ὁ ἐθνικὸς ἐνθουσιασμός, μοῦ ῥθε στὸ νοῦ ἡ κατοχὴ, ἀνακάτεψα τὴν Ἀλβανία καὶ πιάστηκα στὰ χέρια μὲ τὸν ἰταλὸ. Μπήκανε στὴ μέση οἱ ἄλλοι καὶ μᾶς χωρίσανε. Μοῦ ἐξήγησαν κατόπιν τὰ λόγια τοῦ ἰταλοῦ κι ἠσύχασα καὶ σώθηκε κι αὐτός, πού μὲ πέρασε γιὰ τρελλό.

Μὲ τέτοια σοβαρὰ κι ἀστεῖα ἀρχίσαμε τὴ ζωὴ μας στὸν Καναδᾶ, δουλεύοντας νύχτα-μέρα ν' ἀποχτήσουμε κάτι· καὶ προκόψαμε. Ἀλλὰ δὲ ριζώσαμε. Ἡ ψυχὴ μας μᾶς σπρώχνει κατὰ τὸν τόπο μας.

Μετανάστης

εἰπωθῆ ὅ,τι πῶ ἀπίθανο καὶ ἄσχετο ἦταν δυνατὸν νὰ εἰπωθῆ ἀπὸ ἀνθρώπους ἀνίδεους γιὰ τὸ θέμα πού συζητοῦσαν, ὁ «συντονιστής» τῆς συζήτησης «Πυργοδεσπότης» στράφηκε πρὸς τὸν μπάριμπα Κωστή, πού παρακολουθοῦσε τὴ συζήτηση χωρὶς νὰ συμμετέχει, γιατί ἦταν ἀπασχολημένος μὲ τὸ στρίψιμο τοῦ τσουλουφιοῦ του, καὶ τὸν ρώτησε.

—Ἀλήθεια, Κωστή, ποιά εἶναι τὰ συμπτώματα τοῦ καρκίνου; Καὶ ὁ μπάριμπα-Κωστής μὲ περίσσεια ἀγανάχτηση γιὰ ὅσες κοτσάνες καὶ ἀρλοῦμπες εἶχε

ἀκούσει, ἐκσφενδόνισε τὴν μονολεκτικὴ του ἀπάντηση.

—Ἡ Πολυλογία

Ἔτσι λοιπὸν στὸ χωριό μας τὸ 1937 ἔγινε ἡ μεγάλη ἐπιστημονικὴ διαπίστωση σχετικὰ μὲ τὰ συμπτώματα τοῦ καρκίνου.

Δὲν μᾶς ἔδωσε ὅμως ὁ λιγὸλόγος γιατρὸς Βολτῆς νὰ καταλάβουμε τὸ ποῖος πρέπει νὰ θεωρῆται ὑποπτος καρκίνου. Ὁ πολυλογὰς ἢ τὰ θύματα ἀκροατὲς του;

Ρασίνας

ΣΚΕΨΕΙΣ - ΣΧΟΛΙΑ - ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Είχαμε τονίσει κάποτε από τις στήλες του περιοδικού «τὸ Ξηροκάμπι» ὅτι ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία μπορεῖ νὰ καλύψει πολλὰ κενά, ποὺ ἡ πολιτεία γιὰ διάφορους λόγους ἀρνεῖται ἢ δὲν μπορεῖ κατὰ τὶς περιστάσεις νὰ καλύψει. Μάλιστα, πάνω-κάτω, εἶχαμε γράψει πῶς, μέσα στὸ χῶρο τῆς τοπικῆς αὐτοδιοίκησης, οἱ πολίτες καὶ μάλιστα αὐτοὶ ποὺ ἔχουνε κατανοήσει τὸ περιεχόμενο τῆς λέξης «πολίτης», ποὺ μέσα στὰ πλαίσια τῶν σημερινῶν πολιτικοοικονομικῶν καὶ κοινωνικῶν δεδομένων εἶναι τόσο πολυμορφὴ καὶ ἀνεξάντλητὴ θεωρητικὰ τουλάχιστον, μποροῦνε μὲ διάφορες πρωτοβουλίες ὄχι μόνο νὰ πείσουνε τοὺς ἀδρανεῖς καὶ νὰ ἐπιλύσουνε προβλήματα τοπικά, ἀλλὰ νὰ δώσουνε ξανά οὐσία καὶ περιεχόμενο στὸ θεσμὸ τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοίκησης καὶ ἀκόμη μέσα ἀπὸ τὸ ζύμμα τούτο μὲ τὴ συμμετοχὴ στὴ προσπάθεια, μὲ τὴν ἀναζήτησιν τοῦ καλύτερου, μὲ τὴ καλλιέργεια τῶν προοπτικῶν καὶ μὲ τὴν ἐπιλογὴ, θὰ μπορέσει νὰ ἀποκατασταθεῖ στὶς πραγματικὲς της διαστάσεις ἢ τόσο παρεξηγημένη καὶ ἀδικημένη γιὰ τὶς μέρες μας λέξι «πολίτης».

Αὐτὸ λοιπὸν ἦτανε τὸ πνεῦμα κάποιου παλιότερου σημειώματος στὸ «Ξηροκάμπι», κάνοντας τότε μιὰ εὐχὴ στὸ κοινοτικὸ συμβούλιο τοῦ χωριοῦ μας, ποὺ βγήκε ἀπὸ τὶς ἐκλογές τοῦ 1975, καὶ ἐπειδὴ εἶναι ὄχι μόνο δικαίωμα, ἀλλὰ καὶ ὑποχρέωσις τὸ νὰ μποροῦνε κάποιοι, ἀλλὰ καὶ νὰ πρέπει, νὰ κάνουνε κριτικὴ καὶ μάλιστα σὲ ὁμάδα ἐκλεγμένων, ποὺ ἄσκησαν ἕνα εἶδος ἐξουσίας σ' ἕνα τόπο, στὸ χωριὸ μας, θὰ τολμήσουμε ἔτσι βιαστικὰ νὰ δοῦμε τί ἔγινε καὶ πῶς ἔγινε στὸ χωριὸ μας στὸ διάστημα τοῦ 1975-78.

Τὸ κοινοτικὸ συμβούλιο πρῶτα μὲ πρόεδρο τὸν κ. Ν. Κουμουσιώτη καὶ μετὰ τὸν κ. Γ. Κακαγιάννη ἔδωσε μιὰ νέα πνοή, ἄγνωστη μέχρι τότε, στὸ θεσμὸ τῆς συμμετοχῆς καὶ πολιτῶν, ἐκτὸς τῶν ἐκλεγμένων συμβούλων, στὸ σχεδιασμὸ, προγραμματισμὸ καὶ ἐκτέλεση κοινοτικῶν ἔργων. Μιλᾶμε γιὰ τὴ Κοινοτικὴ Ἀνάπτυξη, ποὺ ἀποτελουμένη ἀπὸ τὸν πρόεδρο καὶ ἄλλους πολίτες τοῦ χωριοῦ μας κινήθηκε μακριὰ ἀπὸ γραφειοκρατικὲς διαδικασίες καὶ τὶς πιὸ πολλές φορὲς, μὲ ἀποκλειστικὰ προσωπικὴ ἐργασία τούτων, πέτυχε, σὲ συνεργασία μὲ τοὺς συμβούλους, ἔργο σημαντικὸ καὶ σοβαρὸ. Γιὰ μᾶς ὅμως τὸ οὐσιωδέστερο εἶναι ἄλλο. Αὐτὸς ὁ πρωτοφανὴς γιὰ τὰ δικά μας μέτρα ἐνθουσιασμὸς καὶ κοινητοποίησις δείχνει τὸ βαθμὸ προοδευτικότητος καὶ ἀντίληψης συμμετοχῆς εἰς τὰ κοινὰ καὶ καθρεφτίζει πρὸς τὰ ἔξω τοὺς πολίτες τοῦ χωριοῦ μας σὰν σύνολο, καὶ μποροῦμε νὰ ποῦμε πῶς κάπως ἔτσι ἐκφράζεται τὸ πνεῦμα καὶ ἡ οὐσία τῆς τοπικῆς αὐτοδιοίκησης, ποὺ δὲν εἶναι καθόλου στατικὸς θεσμὸς, ὅπως μέχρι τώρα τὸν ξέραμε, ἀλλὰ ἀπεναντίας δυναμικὸς μὲ ἀπεριόριστους προοπτικὲς καὶ δυνατότητες.

Τὸ διάστημα 1975-1978 λοιπὸν γιὰ μᾶς, διακρίνεται κατ' ἐξοχὴ γιὰ τὴν καθιέρωσις συνεργασίας Κοινοτικῆς καὶ πολιτῶν, ποὺ, ἔστω ἂν καὶ σὲ μικρὴ κλίμακα καὶ μὲ κάποια μικροσφάλματα καὶ πειραματικά, ἔδειξε τὴν ἀρχὴ τοῦ σωστοῦ δρόμου στὰ κοινοτικὰ πράγματα. Καὶ σὰν τέτοια συνεργασία δὲν μποροῦσε παρὰ νὰ ἐπιτύχει καὶ νὰ προσφέρει ἀξιόλογα ἔργα γιὰ τὸ χωριὸ μας, χωρὶς τὴ παραμικρὴ συνδρομὴ ἀπὸ τὴν Πολιτεία.

Ἐπισημαίνουμε τὴν τσιμεντόστρωση τοῦ δρόμου πρὸς τὸ νεκροταφεῖο καὶ τὴν διάπλαση καὶ διαμόρφωση τοῦ χώρου τοῦ νεκροταφείου, τὴν διάνοιξη πολλῶν κοινοτικῶν καὶ ἀγροτικῶν δρόμων, τὸ τέλος τῶν διαδικασιῶν ἀπαλοτρίωσης καὶ τελεικῆς διαμόρφωσης τοῦ κοινοτικοῦ Γυμναστηρίου, τὴν τσιμεντόστρωση τοῦ δρόμου γιὰ τὴ Μούσγα (ἐδῶ ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ἡ προσφορά ἀπὸ 100.000 δρχ. τῶν ἀδελφῶν Γ. Λάσκαρη) τὴν τσιμεντόστρωση τῶν πλατειῶν Μυλοβάγαινα καὶ κοινοτικοῦ κτιρίου, τὴν τσιμεντόστρωση τῆς ὁδοῦ Φάριδος, τὴν διαμόρφωση τοῦ χώρου τῆς δεξαμενῆς καὶ τὸ σπουδαιότερο ἀπ' ὅλα τὸ δρόμο γιὰ τὴ Κουμουστά ἀπὸ δεξαμενῆ μέχρι τὴς Γλυστρωπῆς Πέτρης, μήκους περίπου 3.000 μ. (γιὰ τὸ σημαντικό τοῦτο ἔργο θὰ ἀναφερθοῦμε σὲ ὅλες τὶς λεπτομέρειές του στὸ νέο τεῦχος).

Μαζὶ μὲ τὰ παραπάνω ἀναφέρουμε καὶ ἄλλα κοινοτικά ἔργα, ὅπως τὴν ἐπέκταση τῆς ὕδρευσης στὴ Μούσγα καὶ Κατσουλαίκα, καὶ τὴν ἀνέγερση ἀπὸ τὴ δωρεὰ τῶν ἀδελφῶν Σωμῆ τοῦ νέου μεγάλου νηπιαγωγείου καὶ κοινοτικοῦ ἰατρείου.

Μετὰ ἀπὸ τὰ παραπάνω καὶ ἀνεξάρτητα προκαταλήψεων καὶ θέσεων, πιστεύουμε πὸς τὸ προηγούμενο κοινοτικὸ συμβούλιο δούλεψε σωστὰ καὶ πρόσφερε στὸ χωριὸ μας σημαντικὰ ἔργα.

Τώρα δὲν ἀπομένει παρὰ νὰ εὐχηθοῦμε καὶ στὸ νέο κοινοτικὸ συμβούλιο καλὴ ἐπιτυχία, ποῦ μὲ πρόεδρό του τὸν κ. Γ. Σολωμὸ καὶ μὲ μέλη τοὺς κυρ. Δημ. Ἀρμπούζη, Δημ. Λεονταρίτη (Ἀρκασάδες), Χρ. Μανιάτη (Ἀρκασάδες), Γ. Παρηγόρη, Τάκη Παυλοῦνη, Μαρ. Κακαγιάννη, Ἡλία Ὀρφανάκο καὶ Παν. Φραγκῆ, ξεκινάει μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον γιὰ συνέχιση τοῦ δρόμου τῆς Κουμουστᾶς καὶ ἐκτέλεση πολλῶν ἄλλων ἔργων ποῦ ἔχει προγραμματίσει.

ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ στὴν ἱστορία τοῦ χωριοῦ μας ἐκλέγηθη κοινοτικὸς σύμβουλος γυναίκα καὶ ὄχι μόνον. ἀλλὰ καὶ πῆρε τοὺς πιὸ πολλοὺς ψήφους ἀπ' ὅλους τοὺς συνυποψηφίους τῆς καὶ τῶν δύο συνδυασμῶν. Εἶναι ἡ κ. Μαρία συζ. Γ. Κακαγιάννη.

Ἡ ἀνώνυμη Ἑλληνίδα τῆς ἐπαρχίας καταχτάει γοργὰ τὸ χαμένο ἔδαφος καὶ παίρνει τὴ σωστὴ θέση ποῦ τῆς πρέπει κοινωνικά καὶ πολιτικά μακριὰ ἀπὸ προκαταλήψεις καὶ διαστρεβλωμένες ἀντιλήψεις, ποῦ γιὰ πολὺ χρόνον τὴν κρατήσανε καθηλωμένη καὶ ἀδύναμη στὸ περιθώριον.

ΤΩΡΑ ΠΟΥ ΜΕ ΤΟ ΔΡΟΜΟ ἡ Κουμουστά θὰ ἔρθει πιὸ κοντὰ μας ἢ καλύτερα ἐμεῖς θὰ πάμε πιὸ κοντὰ τῆς, εἶναι ἀνάγκη νὰ παρθοῦνε ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέτρα καὶ νὰ φροντίσουμε γιὰ τὴν προοστασία τῆς.

Ἡ Κουμουστά μακριὰ ἀπὸ τὸ πολιτισμὸ καὶ ἀπομονωμένη διατήρησε πολλὰ στοιχεῖα τοῦ παραδοσιακοῦ ἐλληνικοῦ χωριοῦ. Κρατήθηκε ἡ Κουμουστά καὶ ὑπάρχει σήμερον, γιατί δὲν γκρεμίσανε ὅλα τὰ χαγιάτια τῶν σπιτιῶν τῆς, οἱ καμάρες τῆς, οἱ κεραμιδένιες σκεπές τῆς, οἱ βρύσες τῆς, τὰ καλντερίμια τῆς. Αὐτὴ εἶναι σήμερον ἡ Κουμουστά καὶ τέτοια πρέπει νὰ μείνει μὲ κάθε τρόπο, γιατί οἱ ἐχθροὶ τῆς πλησιάζουνε, ὅσο ὁ δρόμος φτάνει πιὸ κοντὰ τῆς. Ἐρχονται μαζὶ μὲ τὴν μπουλντόζα, ποῦ τὴν ἀκολουθοῦνε κατὰ βῆμα. Ἐτσι ἐγινε καὶ μὲ τὴν Τόριζα καὶ μὲ τὰ γύρω ὄρεινά χωριά. Ἐκεῖ γκρεμίσανε τὶς βρύσες καὶ φτιάξανε στέρνες ἀπὸ μετόν. Ρίξανε κάτω τὶς σκεπές καὶ τοὺς τοίχους τῶν σπιτιῶν καὶ φτιάξανε τσιμεντένια ἄσπρα κουτιά, ποῦ θυμίζουνε σπῖτια τοῦ Μεξικοῦ καὶ τῆς Ἀλαμπάμα. Τάχανε δεῖ σὲ φωτογραφίες ἢ καὶ ἀπὸ κοντὰ καὶ στολίσανε τοὺς ἐξωτερικοὺς τοίχους μὲ μπλουμπου-

δά πλαστικά χρώματα και τους βάλανε και διάφορες ζωγραφιές με φοίνικες και μπανανιές.

Και τὸ ἀποτέλεσμα ; Φρικτὸ και ἀηδιαστικὸ.

Κατασκευάσματα πέρα για πέρα ξένα με τὸ τόπο πού τὰ βάλανε και ὁ τόπος ξένος γι' αὐτά κι ἐχθρικός. Μιά ἀντίθεση πού θὰ διαρκεῖ παντοτινά.

Ἄρκετά ὄμως ὡς ἐδῶ. Ἡ ἰδιοκτησία εἶναι ἰδιοκτησία, ἀλλὰ ὑπάρχουνε και περιορισμοί, πού δὲν ἐπιτρέπουνε στὸν ὁποιοδήποτε νὰ προσβάλλει με τὸ ἔτσι θέλω, ἐκτὸς ἀπὸ τὰλλα και τὴν τοπικὴ αἰσθητικὴ ἀντίληψη ἢ ἄς τὸ ποῦμε ἀλλιῶς τὴ τοπικὴ-λαϊκὴ ἀρχιτεκτονικὴ, πού μαζί με τὴ μουσικὴ και τὶς ἄλλες τέχνες, τὰ ἦθη και τὰ ἔθιμά μας, τὶς παραδόσεις μας, εἶναι ἡ ἔκφραση τοῦ λαϊκοῦ βίου τῆς πολύχρονης ἱστορίας μας, πού δείχνει τὴν βαθεῖα ἀυθεντικότητα και τὰ στοιχεῖα τῆς ἴδιας μας τῆς ἐθνικῆς ταυτότητας.

Δὲν ζητᾶμε τίποτα τὸ παράλογο, οὔτε τὸ δύσκολο. Μόνο λίγο σεβασμὸ και εὐαίσθησία σὲ κάθε τι πούχει σχέση με τὸ λαϊκὸ μας πολιτισμὸ.

Σεβασμὸ στὴ ἀρχιτεκτονικὴ μας, στὴ ζωγραφικὴ μας, στὴ μουσικὴ μας κ.λ.π.

Σεβασμὸ ἀπαιτεῖ και ἡ Κουμουστά ἀπὸ ἐμᾶς. Ἄς τὴ γλυτώσουμε ἀπὸ τὴν ἐξαφάνιση και τὴν καταστροφὴ με τὸ πλησίασμά μας, ἀλλὰ ἄς μὴ τῆς προσθέσουμε ξένα σώματα πού θὰ τῆς ἀλλάξουνε τὴ μορφή. Ἄν γίνεῖ αὐτό, τότε θὰ μπορούμε νὰ μιλάμε γιὰ ὅτιδήποτε ἄλλο, ὄχι ὄμως γιὰ Κουμουστά.

Παραδείγματα ἔχουμε πολλά. Θὰ μπορούσαμε νὰ ἀναφέρουμε οἰκισμοὺς πού ἔμειναν σχεδὸν ὅπως ἦτανε ἢ ὅ,τι καινούργιο προστέθηκε ἔγινε σύμφωνα με τὰ ὑπάρχοντα. Ἡ παλιὰ Μονεμβασιά, τὰ χωριά τῆς Μάνης κ.ἄ. Σὲ ποιὸν δὲν ἀρέσουνε και ποιὸ δὲν ἐντυπωσιάζουνε ; Ποιὸς μπορεῖ νὰ βρεῖ ψεγάδι σοβαρὸ

και ποιὸς δὲν θὰ ἀντυπωσιαστεῖ ἀπὸ τὴν ἀρμονία και ἀπὸ τὸ δέος πού προκαλεῖ ἡ ἀπλότητα ;

Ἡ Κουμουστά μπορεῖ νὰ μᾶς προσφέρει μιὰ σημαντικὴ εὐκαιρία, ἂν σκύψουμε πάνω τῆς με ἀγάπη και σεβασμὸ. Ἦσως μᾶς ἀπαλλάξει ἀπὸ τὸ πλέγμα ἐνοχῆς πού ὄλους μᾶς διακατέχει, ἀνεξάρτητα ἂν δὲν δόθηκε σ' ὄλους μας ἡ εὐκαιρία νὰ τὸ νοιώσουμε, γιὰ ὅ,τι ἀσχημοκαὶ κακὸ ἔχουμε κάνει στὸ Ξηροκάμπι.

ΘΑΤΑΝΕ ΜΕΓΑΛΗ ΜΑΣ ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ νὰ μὴ συγχαροῦμε κι ἀπὸ τούτη τὴ στήλη τοὺς δυὸ συμπατριῶτες μας τοὺς κυρίους Γεώργιο Βολτῆ και Λάμπρο Σακελλαριάδη, πού με τὴν ἀξιοσύνη τους φθάσανε και οἱ δυὸ μαζί νὰ ἐκλεγοῦνε δικαστὲς τοῦ Ἀρείου Πάγου, τοῦ ἀνώτερου Δικαστηρίου τῆς χώρας μας.

Ἐπίσης θερμὰ συγχαίρουμε τὸν κ. Βεν. Λεονταρίτη γιὰ τὴν ἐκλογή του στὸ βαθμὸ τοῦ συμβούλου τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας.

Ὅλοι μας εἴμαστε ἰδιαίτερα περήφανοι γι' αὐτοὺς και εὐχόμεστε νὰ τοὺς δοῦμε και προέδρους τοῦ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ και τοῦ Σ. τ. Ε.

Ἡ ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ κατὰ γενικὴ ἀντίληψη εἶναι σκοτεινὴ τὰ βράδια. Οἱ λίγες κοινοτικὲς λάμπες πού ὑπάρχουνε δὲν δίνουνε τὸ φῶς πού χρειάζεται και ἔτσι ὁ φωτισμὸς τῆς ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ἂν θ' ἀφήσουνε ἀναμμένες ἢ ὄχι τὶς δικές τους ἠλεκτρικὲς λάμπες οἱ γύρω καταστηματαρχες. Βέβαια στὸ κέντρο και κατὰ μῆκος τῆς πλατείας ὑπάρχει ἀπὸ παλιὰ μιὰ γραμμὴ με λάμπες μεγάλης ἀπόδοσης, ἀλλὰ ποτὲ ὄμως δὲν τὶς ἔχουμε δεῖ νὰ καίνε. Λέγεται ὅτι κάπου γίνεταῖ βραχυκύκλωμα και γι' αὐτὸ δὲν τὶς ἀνάβουνε. Ὅπως και νᾶχει ὄμως τὸ πρᾶγμα, πρέπει τὸ συντομώτερο ἢ γραμμὴ πού ὑπάρχει νὰ φτιαχτεῖ και οἱ λάμπες νὰ καίνε κάθε βράδυ, γιὰτὶ εἶναι ἀπαρά-

δεκτο μιὰ πλατεία τόσο ὀμορφη νὰ μένει σκοτεινὴ ἀκόμα καὶ τὶς γιορτινὲς μέρες.

●
Η ΠΙΝΑΚΙΔΑ ΠΟΥ ΔΕΙΧΝΕΙ τὸ δρόμο γιὰ τὸ Ξηρ/μιπ, στὴ διακλάδωση τοῦ Ἄι Βασίλη, ἔχει τόσο πολὺ ξεθωριάσει πὸς δύσκολα κανεὶς τὴν προσέχει κι ἀκόμα πιὸ δύσκολα τὴν διαβάζει.

Ἐμεῖς θὰ προτεινάμε, ἀπὸ μιὰ ἀπλὴ ἀλλαγὴ, τὴν τοποθέτηση νέας μεγάλης πινακίδας πὸς νὰ δείχνει καὶ τὰ ὑπόλοιπα χωριὰ τῆς περιοχῆς μας μὲ τὶς χιλιομετρικὲς ἀποστάσεις τους. Ἐπίσης, ἐπειδὴ ὁ δρόμος αὐτὸς παρουσιάζει τελευταῖα

μεγάλη κίνηση, θὰ πρέπει νὰ κατασκευαστοῦν ζῶνες προσπελάσεως πρὸς αὐτὸν καὶ ἀντίθετα, ὅπως ἔχει γίνει στὴ διακλάδωση Ἄνωγειῶν - Παλ/γιῶς.

●
Ο ΔΡΟΜΟΣ ἀπὸ τὴν πλατεία τοῦ χωριοῦ μας μέχρι καὶ τὸν Κάτω Ἄρκασσά ἔχει μισοκαταστραφεῖ καὶ εἶναι γεμάτος παγίδες γιὰ τοὺς ὀδηγοὺς τῶν αὐτοκινήτων καὶ τοὺς πεζοὺς. Καιρὸς εἶναι νὰ γίνει συντήρησή του καὶ νὰ ἀποκατασταθεῖ ἡ κανονικὴ του βατότητα, προτοῦ θρηνηθῶμε θύματα.

Παναγιώτης Ἡλ. Κομνηνός

Τὸν παλιὸ ἐκεῖνο τὸν καιρό!...

Ἐξετάσεις στὰ μαθηματικά

Στὰ χέρια μας ἔπεσε χειρόγραφο μὲ θέματα μαθηματικῶν πὸς ἔγραψαν οἱ μαθητὲς τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου Ξηροκαμπίου τὸ 1917.

Συντάκτης ὁ τότε καθηγητὴς μαθηματικῶν Πέτρος Παπαδάκος. Φαίνεται πὸς τὰ θέματα δόθηκαν στοὺς ἀνεξεταστέους μαθητὲς, ὅπως δείχνει ἡ ἡμερομηνία 15 Σεπτεμβρίου 1917. . .

Δημοσιεύουμε τὰ δυὸ προβλήματα πὸς παρουσιάζουν ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ χωριὸ μας μαζί μὲ τὴν ἀπόκριση, γιὰ νὰ κάνουν καὶ τὴν ἐπαλήθευσή τους, ἔστω καὶ κάπως καθυστερημένα, οἱ ἐξετασθέντες. . .

Πρόβλημα 1ον. Οἱ κ.κ. Μπομπότση καὶ Ψινάκης λαθραίως κατάρθωσαν νὰ μεταφέρουν 464 κιβώτια ζακχάρεως, τὰ ὁποῖα μετεφέρθησαν καὶ ἐκρύβησαν εἰς τὰς δύο αὐτῶν ἀποθήκας. Ὁ κ. Λεονταρίτης ὅμως ἐπρόδωσε τὸ τοιοῦτον καὶ, γενομένης ἐρεύνης, ἀνεκαλύφθη μόνον ἡ ἀποθήκη τοῦ κ. Μπομπότση, ἥτις περιεῖχε 34503 ὀκάδας ζακχαριν.

Παρατηρήθη ὅτι ὅλα τὰ κιβώτια ἦσαν τῆς αὐτῆς χωρητικότητος καὶ ἐπὶ πλέον ἡ σύμπτωσης ὅτι ἕκαστον κιβώτιον περιεῖχε τὸσας ὀκάδας ζακχαριν, ὅσα

ἦσαν τὰ ἐναπομείναντα κιβώτια τὰ κεκρυμμένα εἰς τὴν ἀποθήκην τοῦ κ. Ψινάκη. Ζητεῖται ὁ ἀριθμὸς τῶν μὴ ἀνεκαλυφθέντων κιβωτίων, τῶν εὑρισκομένων δηλ. εἰς τὴν ἀποθήκην Ψινάκη.

(Ἀπόκρισις : 93)

Πρόβλημα 2ον. Τὸ χωριὸν Πολοβίτσα διέκειτο εὐνοϊκῶς πρὸς ἕνα πλούσιον ἔμπορον, ὅστις ἠθέλησε νὰ ἐξαγάγῃ αὐγά, τῶν ὁποίων ἡ ἐξαγωγή εἶναι ἤδη ἀπγορευμένη. Ἐκαστος λοιπὸν ἰδιοκτῆτης οἰκίας ἀνέλαβε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ κρύψῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ του τόσα μεγάλα ξύλινα κιβώτια, ὅσα ἀκριβῶς σπίτια εἶχε τὸ χωριὸν. Ἐκαστον ξύλινον κιβώτιον περιεῖχε μικρότερα ἐκ λευκοσιδήρου καὶ τόσα ἀκριβῶς, ὅσα σπίτια εἶχε τὸ χωριὸν. Τὸ λαθρεμπόριον τοῦτο ἀνακαλύψας ὁ κ. Λεονταρίτης τὸ ἐπρόδωσε εἰς τὸν κ. Σταθμάρχην, ὅστις κατόπιν ἐρεύνης ἀνεκάλυψε τὰ αὐγά ὄντα 57.829. 761 τὸν ἀριθμόν. Παρέστην ἐν καιρῷ δίκης καὶ, ἐπειδὴ ἐξητήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν οἰκιῶν τοῦ χωριοῦ καὶ δὲν ἠδύνατο κανεὶς μάρτυς νὰ δώσῃ τὴν πληροφορίαν, κατάρθωσα νὰ τὸ εὔρω μαθηματικῶς. Ἐὰν εἴσθε σεῖς, πόσας οἰκίας θὰ εὑρίσκετε ὅτι εἶχε ; (Ἀπόκρισις : 325)